

Täysistunto

Torstai 17.9.2020 klo 16.02—18.40

Täysistunto alkoi klo 16.02. Täysistunto päättyi klo 18.40.

Puhetta johti toinen varapuhemies Juho Eerola (16.02—18.40).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Suullinen kyselytunti

Vastaamassa olivat seuraavat ministerit
pääministeri Sanna Marin
tiede- ja kulttuuriministeri Annika Saarikko
valtiovarainministeri Matti Vanhanen
oikeusministeri Anna-Maja Henriksson
työministeri Tuula Haatainen
elinkeinoministeri Mika Lintilä
maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä
opetusministeri Li Andersson
ympäristö- ja ilmastoministeri Krista Mikkonen
sisäministeri Maria Ohisalo

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Päiväjärjestyksen 2. asiana on suullinen kyselytunti.

Pyydän paikalla olevia ministereitä siirtymään ministeriaitioon. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksen paikalla oleville ministerille, ilmoittautumaan painamalla P-painiketta ja nousemalla seisomaan.

Ministereille esitettiin seuraavat kysymykset:

2.1. Suullinen kysymys hallituksen teollisuus- ja työllisyyspolitiikasta (Mauri Peltokangas ps)

Suullinen kysymys SKT 102/2020 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Peltokangas.

Pöytäkirja PTK 114/2020 vp

Keskustelu

16.02 Mauri Peltokangas ps: Arvoisa puhemies! Hallitus on ajamassa suomalaisia pahempaan työttömyysaaltoon kuin aikoihin. Hallitus paikkailee virheitään ottamalla velkaa työttömyyden hoitoon puuttumatta syihin, miksi teolliset työpaikat katoavat Suomesta. [Vasemmalta: Korona!] Viimeisimpänä iskuna Neste on lopettamassa koko jalostamon Naantalista. [Ben Zyskowicz: Eikö mikään riitä?] Luvassa on valtavaa alueellista työttömyyttä ja koko Suomen huoltovarmuuden notkahtaminen. Hallitus seuraa vierestä tumput suorina, vaikka valtio omistaa Nesteestä kolmanneksen.

Eilen hallitus päätti jatkaa tuhoisalla tiellä: turpeen verotus tuplataan, työkone- ja lämmityspolttoainevero kiristyy, päästökauppakompensaatiosta luovutaan, ja tilalle tulee vain väliaikainen helpotus. Tämä hallitus ajaa teollisuuden tappolinjaa. Perussuomalaiset eivät hyväksy teollisuuden tappolinjaa.

Arvoisa hallitus, miksi te heikennätte teollisuuden kilpailukykyä entisestään ja heikennätte suomalaisten mahdollisuuksia menestyä?

16.03 Valtiovarainministeri Matti Vanhanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Useimmat kysymykset liittyvät verotukseen. Ensinnäkin budjettiriihen ylivoimaisesti suurin veropäätös oli nimenomaan teollisuuden suuntaan: sähköveron II luokan alentaminen EU-minimiin heti ensi vuoden alusta, 245 miljoonaa euroa. Siihen verrattuna esimerkiksi mainitsemanne [Hannu Hoskosen välihuuto] turpeen verotuksen korottaminen 2,7 eurolla on noin 20 miljoonaa euroa.

Päästökauppakompensaatioihin viittasitte: Se on lakkaamassa, se on päättymässä. Sen tilalle on tulossa uudella nimikkeellä tällainen teollisuuden sähköistymistä edistävä tukijärjestelmä.

Kannattaa lukea ne hallituksen päätökset kokonaisuudessaan ja arvioida niiden yhteisvaikutusta eikä yksittäisiä kohtia vain erikseen.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Arvoisat edustajat, kaikkien oppositiopuolueiden ennalta kyselytunnille ilmoittamat aiheet liittyvät hallituksen teollisuus- ja työllistämispoliittikkaan sekä budjettiriiheen, joten pyydän niitä edustajia, jotka haluavat näihin aiheisiin esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan.

16.05 Mauri Peltokangas ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtiovarainministeri on eilen myöntänyt, että hallituksen veropolitiikan tarkoitus ei ole vain ympäristöohjaavuus, vaan valtion kassan täyttäminen. Mihin valtio sitten panostaa lisää? No, hallitus päätti juuri pakolaiskiintiön nostamisesta, ja ensi vuonna kehitysapukin jatkaa kasvuaan. Samaan aikaan otetaan 10 miljardia velkaa juoksevien menojen paikkailuun. Poliittikanne on järkyttävää. Vihervasemmistolainen hallitus on keskustan suosiollisella tuella saanut maksumiehiksi maailmanparantamisen maksamiseen nyt myös turpeen polton. Jalostuskelpoista puuta alkaa palamaan kattiloissa, ja turveteollisuus saa pistää porukkaa kortistoon.

Arvoisa hallitus, ymmärrätekö te turpeen verotuksen tuplaamisen järkyttäviä vaikutuksia kansantaloudelle? Te tuhoatte elinkeinoja.

Pöytäkirja PTK 114/2020 vp

16.06 **Valtiovarainministeri Matti Vanhanen** (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Turpeen vero nousee siis 3 eurosta 5,7 euroon megawattitunnilta — 5,7 euroon. Vielä ei ole yksityiskohtia säädetty, mutta kivihiilen vero nousee vastaavasti liki 32 euroon megawattitunnilta. Maakaasuvero nousee selvästi paljon korkeammalle tasolle kuin missä turve on. Tämä turpeen veron nousu tarkoittaa sitä, että se vero asettuu suunnilleen samalle tasolle kuin vuosina 2013 ja 2014. Tuhosiko se silloin elinkeinon? Sen jälkeen toki päästökaup-pajärjestelmä ja päästöoikeuden hinta on vaikuttanut näihin hintasuhteisiin, mutta turpeen kilpailuasema suhteessa esimerkiksi kivihiileen, maakaasuun, raskaaseen polttoöljyyn ei muutu tämän ratkaisun seurauksena. [Vilhelm Junnila: Kaikkea korotetaan! — Mauri Peltokangas: Tämä jää nähtäväksi!]

16.07 **Vilhelm Junnila ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ennen politiikkaa työskentelin vuosia Naantalin jalostamolla, jonka liekki uhataan sammuttaa. Harva tietää, että vanhoilliseksi tuomittu öljynjalostus on kymmenessä vuodessa tehnyt 4 miljardin euron tuloksen. Tavoitellut säästöt ovat prosentin luokkaa — paljon vähemmän kuin pörssinousu tänään. Silti suunnitellut toimet liittyvät yhteiskunnan kustantamaan muutosturvaan ja puheisiin yhteiskuntavastuusta. Nyt veronmaksajat auttavat yhtiötä eikä yhtiö auta työntekijöitään, vaikka Nesteen ylivoimaisesti suurin omistaja on valtio.

Ministeri Lintilä, ovatko kotimaiset työpaikat taistelun arvoisia, ja jos ovat, kykeneekö valtio suuromistajana sopimaan muutaman vuoden jatkoajasta, jotta tuotekehityslinjat saadaan mukautumaan yhtiön tavoitteisiin?

16.08 **Elinkeinoministeri Mika Lintilä** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hallitus taistelee joka ikisestä suomalaisesta työpaikasta. Tämän hallituksen ykkösprioriteetteja ovat työ ja työpaikat. [Vilhelm Junnila: Onko lupaus?] Kyseessä on pörssiyhtiö Neste. Hallitus ei toimi pörssiyhtiössä ja tee määräyksiä sen operatiivisista ratkaisuista. [Vilhelm Junnila: Strategisista!]

2.2. Suullinen kysymys hallituksen työllisyyspäätöksistä (Sanni Grahn-Laasonen kok)

Suullinen kysymys SKT 103/2020 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Grahn-Laasonen.

Keskustelu

16.08 **Sanni Grahn-Laasonen kok:** Arvoisa puhemies! Meillä on Suomessa 400 000 työntöntä työnhakijaa. Huonoja uutisia tulee lähes päivittäin. Hallituksella olisi eilen ollut paikka budjettiriihessä tehdä sellaisia päätöksiä, jotka vahvistavat työllisyyttä Suomessa ja luovat tulevaisuudenuskoa näille ihmisille.

Sanoitte, että hallituksen ykkösprioriteetti on työ. Lupasitte ennen budjettiriihtä päätökset 30 000 uudesta työllisestä, uudesta työpaikasta. Nyt kuitenkin tilanne on se, että VM:n aivan tuoreen arvion mukaan pääsitte noin 14 000—16 000 työpaikkaan. [Timo Heinonen: Kuulitteko?] Tarve olisi ollut yli 100 000 uutta työpaikkaa tuoville keinoille — hyvä,

Pöytäkirja PTK 114/2020 vp

jos pääsitte kymmenesosaan siitä. [Eduskunnasta: Ohhoh!] Rima oli matalalla valmiiksi, ja se alitettiin.

Arvoisa pääministeri, kiinnitin huomiota siihen, että te sanoitte olevanne riihen lopputuloksista todella iloinen. Onko tällaiseen iloon mielestämme tässä valossa aihetta, ja miksi työllisyyspäätöksiä jälleen lykätään?

16.10 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtiovarainministeriön arvion mukaan nämä päätökset, joita hallitus riihessä teki, tuottavat 31 000—36 000 uutta työllistä. [Ben Zyskowicz: Tuo ei ole totta!] Nämä ovat rakenteellisia uudistuksia, jotka näkyvät lyhyemmällä aikavälillä ja erityisesti pitkällä aikavälillä. Esimerkiksi oppivelvollisuuden laajentaminen [Ben Zyskowicz: 2060!] on sellainen toimi, että tämän vuosikymmenen loppuun mennessä se tuottaa noin 1 600 työllistä lisää, mutta itse asiassa pidemmällä aikavälillä jopa 15 000.

Eli me teemme nyt todellisia rakenteellisia uudistuksia, joilla samalla parannamme ihmisten asemaa. Esimerkiksi varhaiskasvatusmaksujen alentaminen on toimi, jolla samanaikaisesti parannamme työllisyyttä ja perheiden asemaa.

Se, minkä takia sanoin, että olen erittäin tyytyväinen budjettiriihen päätöksiin, liittyy tietenkin kokonaisuuteen. Hallitus tekee vastuullista politiikkaa tällaisessa suhdannetilanteessa, jossa olemme. Teemme suhdannepolitiikkaa: pyrimme elvyttämään taloutta, turvaamaan ihmisten työpaikkoja ja tietenkin hoitamaan akuuttia kriisiä, koronaa. Me toimimme ajassa. Aika on erittäin vaikea, ja [Puhemies koputtaa] tämä aika vaatii myös vastuullisia päätöksiä, ja [Puhemies: Ja tämä aika on nyt täynnä!] niitä hallitus riihessä teki.

16.11 Kai Mykkänen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri sanoi, että valtiovarainministeriö on arvioinut riihessä tehdyt työllisyyspäätökset yli 30 000 työllisen mittaan. Tämä ei pidä paikkaansa. Vai teittekö te eilen päätöksen, joka tuli voimaan jo tämän vuoden tammikuun alusta, eli työttömyysputken ikärajan nousu 62 vuoteen? Tätä valtiovarainministeriö ei tämän päivän muistiossa ole arviolaskenut, koska se on tietysti tullut voimaan jo alkuvuodesta ja koska työmarkkinajärjestöt sen aikanaan ovat päättäneet. Tai teittekö te päätöksen yli 55-vuotiaiden seniorityöntekijöiden työllisyyden nostamisesta yli 10 000:lla, joka on siis teidän laskelmissanne eilen tehtyjä päätöksiä? Mutta se hän laitettiin työryhmään, josta se tulikin.

Todellisuudessa eilen julkistitte päätöksiä valtiovarainministeriön Olli Kärkkäisen tänään kertomalla tavalla. Valtiovarainministeriö on arvioinut niiden vaikutukset vain puoleen tuosta teidän summastanne, [Puhemies koputtaa] 14 000—16 000:een, joka on reilu kymmenesosa siitä, mitä tämä maa kaipaisi ja mihin esimerkiksi kokoomuksella työllisyysuudistustoimet [Puhemies: Edustaja Mykkänen, aika on täynnä!] ovat olemassa.

16.12 Valtiovarainministeri Matti Vanhanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt selvisi, mistä tämä ero johtuu. Täällä oli aikamoinen hämmennys, että mitä tarkoitatte. [Sari Sarkomaa: Mitä VM laskee?] Eläkeputkea tämä hallitus on jo lyhentänyt, ja sillä on [Välihuutoja kokoomuksesta] 6 000 työpaikan vähennys. Ja kyllä se kuuluu tähän näitten niin sanottujen kovien toimien 30 000:een, joka on luvattu. [Kokoomuksesta: Ei!] Hallitus on luvannut, että näillä valtiovarainministeriön arvioimilla kriteereillä tulee 30 000:n päätökset. Ja yksi merkittävä niistä on tehty jo aikaisemmin. Tästä tulee tämä yksi 6 000:n ero, [Ben Zyskowicz: No, laskekaa myös tekemänne miinukset!] ja toinen ero liit-

Pöytäkirja PTK 114/2020 vp

tyy [Vilhelm Junnila: Joka päivä tulee lisää työttömiä!] siihen, että kun hallitus neuvotte-
luissaan teki nämä eiliset päätökset, niin siellä on arvio asetettu myös tästä varhaiseläköi-
tymisen hidastamisesta, vähentämisestä 10 000—12 000:een, [Puhemies koputtaa] ja ne
tullaan tekemään niillä kriteereillä, jotka valtiovarainministeriö laskee. Mutta he laskevat
[Puhemies koputtaa] sen sen jälkeen, kun se päätös on tehty.

16.14 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitusoh-
jelmassa sanotaan, että hallitus tulee tekemään vuoden 2020 budjettiriiheen mennessä pää-
tökset, joilla saadaan yli 30 000 työpaikkaa tähän maahan lisää. Kokoomus on kysynyt
[Ben Zyskowiec: Ette ole tehneet!] jo pitkään, missä nämä päätökset ovat. No, nyt teille
selvisi vihdoinkin ja viimein, että näitä päätöksiä on tehty koko ajan. Näitä päätöksiä on tehty
aikaisemmin, viime kesänä, ja niitä on tehty matkan varrella muitakin. Nyt tehtiin loput
tämästä kokonaisuudesta, [Ben Zyskowiec: Höpö höpö!] tästä ensimmäisestä 30 000:sta. Itse
asiassa valtiovarainministeriön laskennan mukaisesti päästään jopa 36 000:een.

Tämä on ensimmäinen osa hallituksen työllisyystoimista, tämän jälkeen seuraa muita
osia. Kehysriihessä tullaan tekemään päätöksiä, ja hallituskauden kuluessa tullaan teke-
mään muitakin päätöksiä, joilla vahvistetaan Suomen työllisyyttä pidemmällä aikavälillä.
Tehdään siis rakenteellisia uudistuksia. Me elämme kuitenkin nyt vaikeassa suhdantei-
lanteessa. Kaikkein tärkeimmät toimet, joita budjettiriihessä tehtiin, liittyvät suhdanteisiin
ja suhdannepolitiikkaan. Me teimme elvyttävän budjetin sen vuoksi, että emme halua vai-
keuttaa [Puhemies koputtaa] entisestään jo vaikeaa tilannetta. Tämä oli vastuullista poli-
tiikkaa hallitukselta, ja sen takana voi [Puhemies koputtaa] suoraselkäisesti seistä. [Ben
Zyskowiec: Sen vuoksi, että on kiva jakaa!]

2.3. Suullinen kysymys työllisyyden parantamisesta (Peter Östman kd)

Suullinen kysymys SKT 104/2020 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Östman.

Keskustelu

16.15 Peter Östman kd: Arvoisa puhemies! Suomi on maailman paras maa monella mit-
tarilla, mutta ilman työtä ja vientiteollisuutta emme voi ylläpitää sitä hyvinvointia, josta
pääministeri Marin ja hallitus unelmoivat. KD on peräänkuuluttanut työelämäuudistuksia
tuottavuuden kasvun lisäämiseksi ja paikallisen sopimisen edistämiseksi. Lienee historian
ensimmäinen hallitus, joka siirtää työllisyystoimia oman vaalikautensa lisäksi jopa seuraav-
an vaalikauden ylitse, [Ben Zyskowiec: Ja sitä seuraavalle!] ja paikallista sopimusta ei
edistetty, vaan vastuuta siirrettiin työmarkkinaosapuolille. Kaipolan tehtaan ja Naantalin
jalostamon alasajopäätösten jälkeen hallitus on tehnyt useita Suomen työllisyyttä haittaa-
via päätöksiä. Niin kuin me kuulumme, turpeen vero lähes kaksinkertaistuu, ja tällä päätök-
sellä vaarannetaan Suomen huoltovarmuus. Lisäksi päästökauppakompensaatio loppuu,
samoin kuin energiaveron palautusjärjestelmä. Kysynkin asianomaiselta ministeriltä: mik-
si te ette ryhdy konkreettisiin [Puhemies koputtaa] toimenpiteisiin, jotka parantavat Suo-
men työllisyyttä?

Pöytäkirja PTK 114/2020 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Pääministeri Marin vai valtiovarainministeri Vanhanen? — Marin.

16.16 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oletin, että kysymys oli osoitettu ministeri Lintilälle ja ministeri Haataiselle, mutta toki voin tähän vastata.

Ensinnäkin on nähtävä tämä talouden iso kuva, jossa me tällä hetkellä olemme, ja tätä olen pyrkinyt useassa puheenvuorossa avaamaan ennen tämän päivän kyselytuntia, mutta voin sen myös tässä tehdä. Suhdannetilanteesta johtuen me pyrimme tekemään elvyttävää politiikkaa, jolla emme vaikeuta entisestään vaikeaa tilannetta. On vastuullista tässä tilanteessa ottaa jopa velkaa, jotta emme pahenna tilannetta, jotta voimme turvata suomalaisia työpaikkoja ja varmistaa sen, että kun talous lähtee kasvamaan, me pääsemme tähän kasvuun mahdollisimman nopeasti kiinni. Tämä suhdannepolitiikka on kaikkein tärkein kysymys tässä tilanteessa.

Samanaikaisesti me teemme työllisyyden vahvistamiseksi rakenteellisia päätöksiä, jotka näkyvät vasta pidemmällä aikavälillä, mutta se ei tarkoita sitä, etteikö näitä päätöksiä tehtäisi nyt — niitä tehtiin riihessä, niitä tullaan tekemään myös kehysriihessä ja niitä tullaan tekemään sen jälkeenkin. Mutta ilman muuta on selvää, [Puhemies koputtaa] että rakenteellisten uudistusten vaikutukset näkyvät paitsi lyhyellä aikavälillä myös pidemmällä aikavälillä. [Timo Heinonen: Ne täytyy ensin tehdä!]

16.17 Työministeri Tuula Haatainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysyjän kysymys oli niin monitahoinen, että monen ministerin täytyy vastata siihen. Pääministeri maalasi tuossa tämän suuren kuvan.

Se, mitä työllisyystoimissa tehdään, koostuu laajasti erilaisista kokonaisuuksista. Keskeisin työministeriön puolella minun vastuullani oleva, valmisteltu uudistus on pohjoismainen työllisyysmalli, eli nyt tullaan vahvistamaan työllisyyspalveluita [Ben Zyskowiczin välihuuto — Jukka Gustafsson: Tämä on ihan eri! — Puhemies koputtaa] — edustaja Zyskowicz — niin, että TE-palvelut tulevat lisääntymään lähes 40 prosenttia nykyisestä. [Sari Sarkomaa: Ei nimi mallia pahenna!] Tätä kokoomus on aina ansiokkaasti vastustanut, mutta nyt se tulee. [Naurua — Ben Zyskowicz: Mitä vastustetaan?] Me tulemme vahvistamaan TE-palveluiden palvelukykyä työttömän tueksi, [Jani Mäkelä: Työttömiä kyykytetään!] ja tämä on se, mikä muuttaa nyt työllisyyspolitiikan sisältöä. Muissa Pohjoismaissa satsataan palveluihin huomattavasti enemmän, Suomi on laahannut perässä, ja siitä syystä meidän tulokset myös niissä työllisyystoimissa ovat olleet tähän saakka heikot. Toivon, että nyt [Puhemies koputtaa] tulee tukea tälle uudistukselle [Puhemies koputtaa] myös oppositiosta, koska tämä vie meidät pohjoismaiselle [Puhemies koputtaa] tasolle.

2.4. Suullinen kysymys talouskasvun edistämisestä (Harry Harkimo liik)

Suullinen kysymys SKT 105/2020 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Harkimo.

Pöytäkirja PTK 114/2020 vp

Keskustelu

16.19 **Harry Harkimo liik:** Arvoisa puhemies! Budjetti on mielestäni alijäämäinen 12 miljardia, joka sisältää 10,8 miljardia velkaa ja noin 1,2 miljardia omaisuuden myyntiä. Budjetissa on esitelty työttömyystoimia, ja hyvä niin. Mutta sillä ei ole väliä, kuinka paljon työttömiä työnnetään markkinoille, jos ei ole talouskasvua. Esimerkiksi Ruotsissa veroja suunnitellaan laskettavaksi yli 2 miljardilla, jotta saadaan talous kasvuun. Yritykset palkkaavat ihmisiä ja investoivat, jos tehdään oikeita asioita. Miksei esimerkiksi kotitalousvähennystä voitu nyt muuttaa ja tehdä siitä kasvun edellytyksiä, vaan sekin siirrettiin keväeseen?

16.20 **Valtiovarainministeri Matti Vanhanen** (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Hallitus tulee tarkastelemaan kotitalousvähennystä. Aivan niin kuin edustaja Harkimo totesi, budjettiriihessä päätettiin, että oliko se vuoden loppuun mennessä tehdään tästä selvitys ja katsotaan, löydettäisiinkö sieltä kustannustehokas tapa parantaa työllisyyttä. [Kokoomuksen ryhmästä: Hyvä!]

16.20 **Riikka Purra ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Teollisuuden johtajat eri maissa ovat pakotettuja laskemaan, missä kannattaa pyörittää tuotantoa. He huomioivat riskiarvioissaan maiden poliittisia suunnitelmia. Suomessakin energia-alalta on vasta kuultu toive: emme tarvitse tukia vaan vakaan toimintaympäristön.

Edellinen hallitus halusi erityisesti torjua hiilivuotoa. Se onkin järkevää paitsi talouden ja hyvinvoinnin myös ilmaston kannalta. Suomalaista yrittäjää ja kansalaista ei pidä kurtistaa enempää, vaan Suomi esimerkiksi voi viedä ilmastoystävällistä osaamista ja teknologiaa maihin, joissa hiilidioksiditonin vähentäminen on edullisempaa ja oleellisempaa. Korona on opettanut meille omavaraisuudesta ja huoltovarmuudesta, eikö niin? [Antti Lindtman: Varmaan kannatatte päästökauppajärjestelmää?] Haluaisin tietää ehkä ympäristöministeriltä: näettekö, että se, että saisimme teollisuutta pysymään maassa ja jopa palaamaan maahan, olisi myös ilmaston kannalta järkevää?

16.21 **Ympäristö- ja ilmastoministeri Krista Mikkonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on ihan aiheesta kannettu huolta suomalaisen teollisuuden kilpailukyvyistä, ja niin hallituskin kantaa. Me kaikki tiedämme, että meidän täytyy kyetä uudistamaan teollisuutta niin, että se pystyy vastaamaan ilmastonmuutoksen haasteeseen, se pystyy vähentämään omia päästöjään, pystyy siirtymään yhä enemmän kiertotalouteen ja hyödyntämään yhä enemmän sähköä ja uusiutuvaa energiaa. [Riikka Purran välihuuto] Tämän takia hallitus riihessä teki päätöksiä, joilla me autamme teollisuutta ottamaan tämän siirtymän kohti vähähiilisempää. [Vilhelm Junnilan välihuuto]

Aivan kuten edustaja Purra sanoi, se, että meidän oma teollisuutemme pystyy antamaan ratkaisuja myös maailmalle tähän ongelmaan, miten me fossiilipäästöjä vähennämme, luo meille mahdollisuutta kasvuun, luo meille mahdollisuutta vientiin. Mutta se, että meidän oma teollisuus tekee ratkaisut täällä, on myös se referenssi, mitä he tarvitsevat, kun he lähtevät viemään näitä tuotteita maailmalle. [Vilhelm Junnila: Vievät työpaikat!] Sen takia esimerkiksi tämä teollisuuden sähköveron alentaminen Euroopan minimitasolle on tärkeä päätös. [Puhemies koputtaa] Tärkeä päätös on myös se, että päästökaupan kompensaa-

Pöytäkirja PTK 114/2020 vp

sijaan me teemme uuden tuen, [Puhemies koputtaa] joka auttaa nimenomaan teollisuutta vähentämään päästöjä ja energiatehokkuuteen. [Riikka Purran välihuuto]

16.22 **Petteri Orpo kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Elvyttäminen on tässä tilanteessa ihan ok ja välttämätöntä — ja velkarahalla — [Paavo Arhinmäki: Hyvä!] mutta kun ne työllisyystoimet puuttuvat, niin sen myötä kaikki puuttuu, tämä korttitalo romahtaa. Minua ihmetyttää edelleen — täällä on noussut siitä kysymys — miksi te olette antaneet meille vääränlaisia lukuja. Te olette päättäneet riihessä 14 000—16 000:n työllisyystoimista, kuten valtiovarainministeri on tänään kertonut. Te lykkäsitte tämän niin sanotun eläkeputken työryhmätyöskentelyyn, te ette ole siis päättäneet siitä vielä. Tämä luku on siis 14 000—16 000. Te laskitte mukaan aikaisemmin tekemänne päätöksen 5 000:sta, mutta te ette laskeneet niitä aikaisemmin tekemiänne päätöksiä, jotka vähentävät työllisyyttä 9 000 työpaikkaa, [Ben Zyskowicz: Niin, olkaa johdonmukaisia!] joten teidän saldonne on siis noin 6 000. Ja kun, hyvä hallitus, ihmiset ovat työttöminä, meillä käydään yt-neuvotteluja, niin tarvitaan kasvun elementtejä, uskoa tulevaisuuteen. Ihmiset tarvitsevat nyt niitä työpaikkoja, eivät vuosikymmenen lopussa. [Paavo Arhinmäki: Tällä puheenvuorolla luodaan uskoa!] Annatko te tarkoituksella vääränlaisia tietoja [Puhemies koputtaa] eduskunnalle ja suomalaisille?

16.24 **Pääministeri Sanna Marin** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on tehnyt budjettiriiheen mennessä ratkaisut, joilla parannetaan suomalaisten työllisyyttä rakenteellisella uudistuksella 31 000—36 000 työllisen edestä. [Ben Zyskowicz: Laskekaa sitten miinukset myös!] Sanon tämän, jos teille tuli yllätyksenä se, että näitä ratkaisuja on tehty jo ennen budjettiriihtä. Me siis olemme tehneet päätöksiä jo matkan varrella. Te olette täällä syyttäneet meitä, että missä ne päätökset viipyvät. No, nyt teille tuli yllätyksenä, että näitä päätöksiä on tehty koko ajan, näitä ratkaisuja on tehty koko ajan. [Kokoomuksen ryhmästä: Höpö höpö!] Nyt budjettiriihessä me teimme ratkaisuja, hyviä ratkaisuja suomalaisten ihmisten näkökulmasta. Varhaiskasvatusmaksuja alennettiin, oppivelvollisuutta laajennettiin ja tehtiin myös monia, monia muita tärkeitä päätöksiä, esimerkiksi tämä pohjoismainen malli. [Kalle Jokinen: Riittääkö ne?] Jos kokoomukselle kelpaavat työllisyystoimiksi ainoastaan sosiaaliturvan heikennykset, niin onko se sellaista politiikkaa, mitä suomalaiset ihmiset tässä suhdannetilanteessa, erittäin vaikeassa suhdannetilanteessa, tarvitsevat? Minun mielestäni se ei ole oikeaa politiikkaa.

16.25 **Paavo Arhinmäki vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! UPM:n uutiset Kaipolasta, Nesteen uutiset Naantalista ja Pyhäjärven kaivoksen yt-neuvottelut — odotetusti suljetaan — nämä kaikki nostavat esiin ensinnäkin sen kysymyksen, mikä on yritysten vastuu irtisanomistilanteessa, miten ne kantavat omalta osaltaan yhteiskuntavastuuta. Toisaalta tämä tuo sen, että hallituksen pitää tukea näitä alueita, niin kuin on nyt tehty Jämsän osalta — varmasti pitää Naantalia ja Pyhäjärveä tarkastella. Mutta sen lisäksi tarvitaan myös työllisyystoimia. Tämä työttömien henkilökohtainen auttaminen ja tukeminen Pohjoismaiden mallin mukaan auttaa ihmisiä työllistymään, [Timo Heinonen: Aktiivimalli! — Ben Zyskowicz: Ei kelvannut viime kaudella!] ja kaiken lisäksi siihen lisätään se, että karenssit vähenevät. Meillä on ollut kohtuuton järjestelmä, jossa ihmiset ovat menettäneet työttömyysturvaansa sen vuoksi, että on jäänyt joku työpaikka hakematta. Nyt tulee ensimmäisestä kerrasta huomautus, ja sen jälkeen jatkossa karenssit tulevat lyhenemään.

Pöytäkirja PTK 114/2020 vp

Kysynkin työministeri Haataiselta: eikö tämä ole juuri sellaista työllisyyspolitiikkaa, [Puhemies koputtaa] joka tukee ihmisiä löytämään työtä ja saamaan toimeentuloa?

16.26 Työministeri Tuula Haatainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa... [Hälinää] — Saanko puheenvuoron? [Puhemies koputtaa]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Haataisella puheenvuoro.

Kiitos, arvoisa puhemies! — Juuri näin, tässä pohjoismaisessa mallissa, jota olemme rakentamassa, olennainen kokonaisuus ovat nämä erittäin vahvasti kasvavat palvelut, eli tulee 40 prosentin lisäys nykyisiin TE-toimistopalveluihin: yli tuhat virkamiestä palkataan sinne työnhakijan tueksi. [Vilhelm Junnila: Ovatkin ainoat, jotka työllistävät!] Sen lisäksi näitä karensseja merkittäväällä tavalla kohtuullistetaan. Ei ole oikein, että tällä hetkellä meillä, jos työtön ei hae sitä työpaikkaa, jota TE-toimisto ehkä automatisoidusti sieltä hänelle kehottaa hakemaan, napsahtaa kahden kuukauden karenssi. Se ei voi olla oikein. Tämä poistuu, ja tilalle tulee [Ben Zyskowiczin välihuuto] — arvoisa edustaja Zyskowicz, kuunnelkaa — [Puhemies koputtaa] malli, jossa työnhakija itse hakee aktiivisesti työpaikkoja. [Perussuomalaisista: Aktiivimalli!] Hänelle tulee velvollisuus hakea noin yhtä työpaikkaa viikossa, ja jos hän ei noudata sitä, niin ensimmäisellä kerralla, kun jättää noudattamatta, tulee muistutus [Puhemies koputtaa] eli käydään keskustelu siitä, mitä pitää tehdä. [Puhemies koputtaa] Sen jälkeen karenssi on viisi päivää ja sen jälkeen kymmenen päivää, eli nämä karenssit merkittäväällä tavalla kohtuullistuvat. [Puhemies koputtaa] Niitähän on tälläkin hetkellä olemassa, mutta ne ovat ylimitoitettuja.

16.28 Ville Tavio ps (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Näköjään hallitukset vaihtuvat ja aktiivimallin ajo säilyy. [Vasemmalta: Höpö höpö!]

Mutta olisin todennut vielä tästä perussuomalaisten ryhmän esiin ottamasta linjasta, että me emme hyväksy tätä hallituksen ajamaa teollisuuden tappolinjaa. Juuri kun te, pääministeri, puhutte tästä maailman huonosta suhdannetilanteesta, niin miten juuri tämä tilanne voi olla teidän mielestänne oikea, että te nostatte veroja, mikä johtaa juuri työttömyyteen ja huoltovarmuuden heikkenemiseen, kuten tässä turpeen tuplaverossa nähdään?

Kun katsotaan ilmastopolitiikkaa, niin onko Norja ajamassa omaa öljynporaustaan, heidän valtionsa hyvinvoinnin selkärankaa, alas kenties ilmastosyistä? Ei ole. Minkä takia Suomi on näin kirkasotsainen ja ajaa turvetuotantoaan alas? Ennen kaikkea perussuomalaiset kysyy: kun keskustapuolue on luvannut menevänsä hallitukseen nimenomaan pitämään kiinni näistä asioista ja pitämään maaseudun puolta, niin miten keskustapuolue nyt perustelee kansalle ja eduskunnalle, miksi te ajatte turvetuotannon alas?

16.29 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ymmärrän sen, että käytetään värikästä kieltä, mutta jos katsotaan tosiasioita, mitä hallitus teki budjettiriihessä päätöksiä teollisuuden tukemiseksi: [Perussuomalaisten ryhmästä: Korotti veroja!] Teollisuuden sähkövero laskettiin EU:n minimiin. Tämä hallitus teki tämän päätöksen, ja tämä tulee toteutumaan ensi vuoden alusta lähtien. Väylämaksujen puolitusta jatkettiin. Tämän päästökauppakompensaation tilalle tulee teollisuuden sähköistymistä koskeva tukimuoto, joka auttaa meidän teollisuuttamme kehittymään ja uudistumaan. Nämä ovat merkittäviä päätöksiä, ja uskon, että tämä on teollisuuden parissa huomattu.

Pöytäkirja PTK 114/2020 vp

Sen lisäksi me tulemme tekemään pitkän aikavälin teollisuusstrategian, jolla pyrimme nimenomaisesti vahvistamaan sitä luottamusta ja isoa kuvaa, minkälaista teollisuuspolitiikkaa Suomessa tehdään.

Nämä päätökset olivat oikeita, mutta on myös tärkeää, että tämä tulevaisuudennäkymä on selkeä, ja osana tätä on tietenkin tärkeää, että me myös kehitämme toimintaamme. Ja esimerkiksi tästä EU:n elpymisvälineestä, jota te vastustatte, iso osa voidaan käyttää meidän teollisuutemme uudistamiseen, [Puhemies koputtaa — Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä — Ville Tavio: Omista rahoista!] viherryttämiseen, osaamiseen ja [Puhemies koputtaa] tutkimukseen ja tuotekehityspanostuksiin.

16.30 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä on tullut useammassakin kysymyksessä se, että olemme heikentäneet teollisuuden toimintaedellytyksiä, viennin toimintaedellytyksiä. [Vilhelm Junnila: Näin on!] Teimme niitä ratkaisuja, joita vientiteollisuus on meiltä pyytänyt. [Naurua] Energiaveron tiputtaminen EU:n minimiin, aivan kattavasti kaikilta, väylämaksujen puolittaminen, aivan kattavasti kaikilta. [Ville Tavion välihuuto] Me olemme näillä ratkaisuilla pystyneet antamaan ennustettavuutta näille vientiyrityksille. Me olemme tällä hetkellä luoneet pohjaa heille, että he ovat samalla kilpailualustalla eurooppalaisten kumppaneittensa kanssa.

Mitä tulee turpeeseen, meillä oli hallitusohjelmakirjaus: lämmityspolttoaineitten verotusta nostetaan 100 miljoonalla. Se päätös tehtiin. Se on vaikea monelle, mutta korostan [Vilhelm Junnila: Lex Hoskonen!] edelleen sitä, mitä valtiovarainministeri Vanhanen sanoi: tällä hetkellä turpeen verotus taitaa olla 5,7 euroa megawattitunnille, [Mauri Peltokangas: Katsokaa tuloksia! — Puhemies koputtaa] kun se kivihielessä on 32.

16.31 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tarkoitukseni ei tietenkään ole hämmentää sen enempää hallitusta kuin oppositiotakaan, mutta se, mitä minä ajan tässä: suomalaisen työn puolesta haluan tapella ja niiden pienten yrittäjien puolesta, jotka tämän asian kanssa pyöriivät. Meillä on se valtava ongelma — uskokaa, minä olen puhunut tästä, sanon sadannen kerran tässä talossa — metsäteollisuus tuottaa valtavan määrän puunkuorta, semmoista materiaalia, joka tarvitsee tukipolttoaineen palaakseen. Se ei pala yksinään — tai palaahan se, mutta ei tuota energiaa. [Oikealta: Juuri näin!] Jos ei se ole turve, niin silloin me ajamme kivihiiltä, kevyttä polttoöljyä tai maakaasua. Elikkä jos emme tee suomalaista työtä, niin sitten ruokimme ulkomaisia rahasioittajia, jotka lähinnä ovat venäläisiä, koska sieltähän ne meidän ulkomaiset energiat tulevat.

Toinen ongelma on sitten se, kun ajojärjestys muuttuu. Me olemme sopineet aikanaan ihan täysin teollisuuden kanssa, että aina kotimaassa tuotettaessa CHP-voimaa tulee ensimmäisenä kotimainen vaihtoehto. Jos tämä rikotaan tällä veropäätöksellä, niin alkää syyttääkö minua. Se asia on tapahtunut. Puun ajaminen voimalaitoksiin [Puhemies koputtaa] on massiivista jo nyt. Tämä pitää estää. Mutta en halua ketään moittia. Kysyn ministeri Lintilältä: miten tämä ajojärjestys hoituu, kun minä en sitä pysty ymmärtämään? Se on mennyt rikki. [Puhemies koputtaa] Pahoittelen kysymystäni, mutta näin vain on. [Perussuomalaisten ryhmästä: Hyvä puheenvuoro!]

16.33 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä ajojärjestys ja siitä kiinni pitäminen on erittäin iso kysymys. Sen takiahan esimerkiksi nämä verotuksen korotukset tulevat läpi linjan. Edustaja on täsmälleen oikeassa sii-

Pöytäkirja PTK 114/2020 vp

nä, [Vilhelm Junnila: Kuunnelkaa keskustaa!] että kyllä meidän tulee omalla järjestelmällä pyrkiä suojaamaan sitä, että me emme polta ainespuuta, joka pitää pystyä laittamaan pitemmän jalostukseen, jolloinka me saamme jalostusarvoa lisää. Toisaalta tässä tilanteessa meillä taitaa aika paljon olla myös metsiä, joissa ensiharvennuksen ja muitten kautta pystytään saamaan sitten polttoon ainesta.

16.34 Ilkka Kanerva kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Myös minä ymmärän hallituksen lähtökohdan välttämättömyytenä elvyttää — suhdannepoliittisista syistä aivan luonnollista, mutta kun tämä johtaa historiallisestikin katsottuna erittäin rajuun alijäämään, joka tuntuu yhteiskunnassamme läpi koko maan valtion, kuntien ja perheiden tasolla, niin ollaan aika vaikeassa kysymyksessä, jossa myöskin yritykset joutuisivat toimimaan. No, ei voi välttyä vaikutelmalta, että vähän kierrämme kuin kissa kuumaa puuroa niitä toimenpiteitä, joilla voitaisiin saada aidosti syntymään toimivia työpaikkoja.

Miten päästään mahdollisimman nopeasti irti velkaantumisesta? Ei ainoa ratkaisu mutta merkittävä ratkaisu on työpaikoissa. Tiedän kokemuksesta, että työministeriö ei voi näihin asioihin yksin vastata. Nyt syntyy pieni epäily siitä, ovatko hallituksenkaan hartiat riittäviä ottamaan tästä asiasta haastetta. Siksi kysyn, arvoisa pääministeri tai valtiovarainministeri: onko mitään ajatuksia siitä, että maahan tulisi [Puhemies koputtaa] jonkinlainen hätätoimiin ryhtyvä operaatio, jolla koetettaisiin yhdessä tehdä ratkaisuja, [Puhemies koputtaa] joilla Suomen työllisyyttä lähdetäisiin parantamaan?

16.35 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän elpymisvälineen osalta, jonka me olemme yhdessä jäsenmaiden kanssa päättäneet unionissa, myös Suomi tulee tekemään oman elpymis- ja palautumissuunnitelmansa, Suomen kestävän kasvun suunnitelman ja ohjelman, ja on ilman muuta selvää, että osana tätä kokonaisuutta meidän on keskusteltava hyvin vakavalla mielellä elinkeinoelämän, yritysten, alueiden, kuntien ja kaupunkien kanssa siitä, millä tavalla saamme aikaan vaikuttavia toimia, joilla pitkällä aikavälillä vahvistetaan Suomen teollisuuden toimintaedellytyksiä, Suomen kilpailukykyä ja uusien, vihreämpien työpaikkojen syntymistä. Tähän työhön tarvitsemme laajasti mukaan yhteiskunnan eri toimijat, ja tästä olen jo lähettänyt viestiä ja keskustellut eri toimijoiden kanssa [Vilhelm Junnila: WhatsAppilla!] ja kutsunut keskustelun koolle. Valtiovarainministeri Vanhanen ja ministeri Lintilä tulevat myös osallistumaan tämänkaltaiseen foorumiin, jonka tulemme pitämään, ja keskusteluyhteys on syytä pitää erittäin tiiviinä. Me tarvitsemme toisiamme tällaisessa kriisitilanteessa, ja tätä työtä tehdään.

16.36 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Harvoin on budjettiriihelle etukäteen asetettu niin kovia odotuksia kuin tälle budjettiriihelle: oli energiaveroratkaisuja, oli työllisyystoimia, ja kaiken lisäksi oli tämä korona päällä. Rima oli korkealla, [Vilhelm Junnila: Odotukset petettiin! — Välihuutoja — Puhemies koputtaa] mutta kyllä voi sanoa kokonaisuutena arvioiden, että hallitus saavutti hyvin ne tavoitteet, joita tälle budjettiriihelle oli asetettu.

Tässä on luotu vastakkainasettelua ilmastomuutoksen torjunnan ja teollisuuden välillä, ja itse asiassa asia on päinvastoin. Esimerkiksi tämä sähköveron alennus parantaa paitsi teollisuuden kilpailukykyä myös samaan aikaan polttoon perustumattomien lämmitysratkaisujen kannattavuutta kaupungeissa, mikä on edellytys sille, että turpeesta ennen pitkää voidaan luopua ilman, että muuta ryhdytään polttamaan. Eli tässä ympäristö ja työ kättä

Pöytäkirja PTK 114/2020 vp

lyö, ja sen vuoksi on tärkeätä, että samaan aikaan teollisuuden kilpailukyvyistä huolehditaan.

Mutta sitten on yksi asia, josta viime viikolla täällä oppositio kovasti piti ääntä mutta josta se ei nyt puhu, ja se on kuntatalous. Täytyy sanoa, että tämän hallituksen päätökset kuntataloudesta tuovat helpotusta monille kuntapäätäjille. [Puhemies koputtaa] Arvoisa valtiovarainministeri, voimmeko nyt mennä kuntiin ja sanoa, että ensi vuonna testauksien rahat eivät varmasti lopu?

16.38 Valtiovarainministeri Matti Vanhanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Huomasin, että kuntaministeri ei ole paikalla.

Ensi vuoden alijäämä nousee siitä allekirjoittaneitten kuukausi sitten tekemästä budjettiesityksestä merkittävästi, ja suurin yksittäinen syy on siinä se, että halusimme kertoa jo nyt etukäteen emmekä vasta ensi vuoden lisäbudjeteissa, että me merkitsemme 30 000 testin vauhdilla koko ensi vuoden, 1,4 miljardia euroa varauksena ensi vuoden budjettiin testauskustannuksiin, niin että kaikki ne ihmiset ja tahot tietävät, jotka tekevät testipäätöksiä ja testausta ja organisoivat sitä, huolehtivat siitä, että se tulee ajoissa, nopeasti ja kaikki tarvitsevat sen saavat, että sille on maksaja olemassa. Tämä testausjärjestelmä pitää saada kuntoon, ja nyt se tieto on olemassa: ensi vuodelle on 1,4 miljardia euroa. Hallitus toivoo, että sitä kaikkea rahaa ei tarvitse saada vaan vuoden loppua kohti epidemia tulee paremmin hallintaan ja testausmääriä voidaan vähentää.

16.39 Sari Tanus kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On erittäin hyvä, että työllisyyspalveluja on parannettu. Me tarvitsemme todella sinne käsiä ja ihmisiä, jotka kohtaavat työnhakijat joustavasti ja henkilökohtaisesti. Mutta haluaisin esittää muutamia kysymyksiä:

Millä tavalla te konkreettisesti edistätte myös työvoiman liikkuvuutta? Vapaita työpaikkoja on, työntekijöitä tarvitaan, mutta mitä teette sen eteen, että työvoima voi helpommin liikkua työpaikalle?

Samoin, mitä konkreettisia toimia hallitus on tekemässä osatyökykyisten työllistämisen eteen ja samoin perheen ja työelämän yhteensovittamiseen?

Kannustava perusturva on ollut KD:n malli. Millä tavalla takaatte sen, että aina on kannustavaa ottaa työtä vastaan?

Sitten vanhustenhuollosta: Viime vuonna puhuimme siitä, kuinka paljon sinne käsiä tarvitaan. Miljardi tarvitaan sinne rahaa, rahaa nyt jaetaan. Mutta millä tavalla edesautatte, että ne 70 000 osaavaa sairaanhoitajaa, jotka ovat muissa töissä tällä hetkellä, tai ne sadat osaavat hoitajat, jotka ovat lähteneet ulkomaille, palaavat sinne hoitotyöhön, jossa käsiä todella tarvitaan? [Eveliina Heinäluoma: Päivähoitomaksuja alennetaan!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt useampiakin käsiä nousee, mutta pääministeri Marin.

16.40 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastaan ensin tähän jälkimmäiseen. Hallitus teki mittavat ratkaisut kuntien ja sairaanhoitopiirien tukemiseksi. Nämä ovat rahoja, jotka kohdistuvat suoraan sosiaali- ja terveydenhuollon piiriin, myös tietenkin kaikkiin muihin kuntapalveluihin ja -tehtäviin, koulutukseen. Kunnille ohjataan 1,45 miljardia euroa rahaa niin ensi vuoden budjetissa kuin tämän vuoden lisä-

Pöytäkirja PTK 114/2020 vp

talousarvioissa sen vuoksi, että tämä koronatilanne on iskenyt myös kuntiin erittäin kovasti. Tämän lisäksi tietenkin tulevat tähän testaukseen, koronan hoidon välittömiin kustannuksiin liittyvät menot katettaviksi, kuin myös hoitovelan purkaminen. Siihen ohjataan 450 miljoonaa euroa.

Koronan aiheuttama isku yhteiskuntaan on erittäin kova, ja minun mielestäni on vastuullista toimintaa, että valtio kantaa tässä tilanteessa isomman vastuun, ottaa iskua kuntien, yksilöiden, perheiden, ihmisten puolesta vastaan. Tämä johtaa tietenkin siihen, että joudumme myös ottamaan velkaa, mutta tämäkään ei ole mitenkään poikkeuksellista. Jos me vertaamme vaikka muihin Euroopan maihin, isoihin maihin, niin itse asiassa Suomi ottaa silti [Puhemies koputtaa] suhteessa vähemmän velkaa kuin esimerkiksi iso maa Saksa.

16.41 Ben Zyskowitz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Haatainen ja edustaja Arhinmäki, viime vaalikaudella vastustitte villisti aktiivimalli kakkosta, nyt esitätte sitä — hyvä niin. Esitätte myös lisää työvoimaviranomaisia, ja tähän saatte, ministeri Haatainen, kyllä kokoomuksen tuen, se on hyvä esitys.

Pääministeri Marin, jos te laskette mukaan jo ennen budjettiriihtä tehdyt työllistämispäätökset, niin laskekaa mukaan myös ennen budjettiriihtä tehdyt työllisyyttä vähentävät päätökset. Eduskunnan tietopalvelun mukaan tämän vuoden budjetti vähensi työllisyyttä 5 000 hengellä, eli se menee suunnilleen päittäin sen kanssa, mitä teitte tämän eläkeputken alarajan nostamisen osalta.

No, tämä hallitus siis kykeni näin ollen ehkä noin 15 000:een työllisyyttä edistävään päätökseen. Ai vaalikauden loppuun mennessä? Ehei, vaan tämän vuosikymmenen loppuun mennessä. [Timo Heinonen: Eikä!] Ja nyt kysyn teiltä, [Puhemies koputtaa] ministeri Haatainen: minne jäi esimerkiksi paikallinen sopiminen, kun sanoitte täällä, että teette kaikkenne sen edistämiseksi? [Puhemies koputtaa] Se ei näköjään nyt kuitenkaan riittänyt.

16.43 Työministeri Tuula Haatainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Lähdetäänpä ensimmäisestä asiasta, tästä aktiivimallista. Aktiivimalli ykkösenhän Rinteen hallitus ensi töikseen poisti, koska se oli kohtuuton, koska siinä edellytettiin, että ihmisen pitää löytää työpaikka. Jos hän ei saanut sitä, löytänyt työpaikkaa, niin hänen työtömyysturvaansa lähes 5 prosenttia leikattiin. [Timo Heinonen: Puhutaan tästä teidän aktiivimallista!] Se oli kohtuutonta ja väärin, se poistettiin. Mitä olisitte tehneet edellisessä hallituksessa? Aktiivimalli ykkösen päälle olisitte vielä tehneet kakkosen. [Ben Zyskowitz: Jonka te nyt teette!] Nyt ei tule kumpaakaan. Nyt tulee pohjoismainen malli, jossa palvelut vahvistuvat ja nämä karenssit, eli ne seuraamukset, tulevat merkittäväällä tavalla kevenemään. [Vilhelm Junnila: Yhtä kuin aktiivimalli! — Jani Mäkelä: Pohjoismainen aktiivimalli!]

Toiseen kysymykseen eli siihen, mitä tapahtuu paikalliselle sopimiselle: Tämä työryhmä, joka on tehnyt työtä, jossa mielipiteet ovat erillään vielä palkansaajilla ja työnantajilla, tekee edelleenkin töitä. Ymmärrän tämän tuskan, koska se jäi teiltä, kun olitte, kokoomus, hallituksessa, kesken, ette saaneet tätä aikaiseksi. Toivon tuen sille, että saamme tämän nyt sitten maaliin. [Puhemies koputtaa] Tarkoitus on, että tämä työryhmä tekee 1.3. mennessä työllisyysministeriryhmään esityksen tai ne tulokset tullaan siellä käsittelemään. [Ben Zyskowitz: Sitä odotellessa!]

Pöytäkirja PTK 114/2020 vp

16.44 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitusohjelmassa jo todetaan se, että tähän 2020 budjettiriiheen mennessä hallitus tulee tekemään päätökset, joilla vahvistetaan työllisyyttä 30 000:lla vähintään. Nämä päätökset on tehty matkan varrella ja tässä budjettiriihessä, [Sari Sarkomaa: Vuoteen 23 mennessä!] ja nämä tuovat parhaimmillaan 36 000 valtiovarainministeriön laskelmien mukaisesti. [Timo Heironen: Ei pidä paikkaansa!] Mutta kun te viittaatte päätöksiin, joilla teidän näkemyksenne mukaan vähennetään työllisyyttä, niin täällä on joukossa esimerkiksi perusturvan parannus. Perusturvaa on parannettu alkuvuodesta, mutta ette kai te oikeasti voi ajatella niin, että muutaman kymmenen euron perusturvan parannus, joka on täysin oikein ja oikeudenmukaista, merkittävästi vähentää työllisyyttä? Jättääkö ihminen ottamatta työtä vastaan sen vuoksi, että hänen perusturvansa taso muutamalla kymmenellä eurolla oikeutetusti kohe-
nee? Ei varmasti jätä.

16.45 Sami Savio ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Työllisyysasteen nostoa vähintään 75 prosenttiin pidettiin erittäin tärkeänä jo vaalikauden alussa, ja nyt uusien työpaikkojen synnyn mahdollistaminen yksityiselle sektorille on vielä huomattavasti aiem-
paakin välttämättömämpää.

Valitettavasti Suomen kilpailukyvyn rapautuminen ja koronapandemian aikaansaama kulutuskysynnän kasvu näkyvät yhä lisääntyvinä yt-neuvotteluina. Esimerkiksi UPM:n toimitusjohtaja Jussi Pesosen mukaan korkea verorasitus on vaikuttanut Kaipolan paperitehtaan sulkemiskaavailuihin. Valitettavasti hallituksen eilisten budjettiriihen päätösten myötä julkisten menojen kasvulle ja siten paineille tuleviin verokorotuksiin ei näy loppua. Samaan aikaan jopa EU:n elpymisrahasto voi pahimmillaan heikentää suomalaisyritysten kilpailukykyä eurooppalaisiin kilpakumppaneihinsa nähden.

Arvoisa puhemies! Uuden hallitusohjelman tarve on ilmeinen. Kohtuullinen veroaste helpottaisi [Puhemies koputtaa] investointeja Suomeen, ja samalla voitaisiin karsia yritystukiviidakkoa. Kysyn hallitukselta: aikooko se korjata ohjelmaansa realistisemmaksi [Puhemies koputtaa] yritysten ja erityisesti teollisuuden kilpailukyvyn varmistamiseksi?

16.46 Valtiovarainministeri Matti Vanhanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on jo useaan kertaan todettu ne keinot, joilla teollisuuden verotusta kevennetään. [Jani Mäkelän välihuuto] Itse asiassa teollisuus taitaa olla ainoa taho, joka näissä vaikeissa taloudellisissa olosuhteissa saa tässä budjetissa selvästi helpotuksia. [Mauri Peltokankaan välihuuto] Ja se tehdään tarkoituksella, jotta teollisuus säilyisi, suomalainen tuotanto säilyttäisi kilpailukykinsä. [Mauri Peltokangas: Ja mitä tapahtuu!]

Ehkä joku raja sille, millä yritetään ikään kuin leimata tehdyt päätökset ihan päinvastaisiksi kuin ne ovat. Teollisuus, aivan niin kuin ministeri Lintilä totesi, odotti ja toivoi tästä budjettiriihestä sähköveroon liittyvää päätöstä ja väylämaksuihin liittyvää päätöstä. Ne olivat kaiken kärjessä, ja päätökset on tehty.

16.47 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Jotenkin välillä tuntuu, että unohtuu, missä hetkessä tällä hetkellä ollaan. [Petteri Orpo: Niinpä!] Koskaan ei ole eletty tällaisessa taloudellisessa tilanteessa, kun meidän keskuudessamme on virus, josta ei tiedetä varmasti, mitä tapahtuu seuraavaksi. Tämä leimaa taloutta, tämä leimaa teollisuutta, tämä leimaa investointeja, ja tämä valitettavasti on tilanne, jossa me emme pysty luomaan näkymää koko globaaliin talouteen. Me tiedämme kaik-

Pöytäkirja PTK 114/2020 vp

ki tässä salissa hyvin: Suomi elää viennistä. Meidän tulee tehdä kaikki sen viennin edistämisen eteen ja niitten edellytysten eteen, [Harry Harkimo: Miksi ette tee?] mutta ennustettavuus on tällä hetkellä erittäin vaikeaa. Nämä ratkaisut, joita nyt tehtiin, antavat tietyllä tavalla pohjaa, ennustettavuutta, mutta ne eivät tule ratkaisemaan tätä globaalia tilannetta. Me tulemme tarvitsemaan entistä enemmän toimia, joilla me pystymme tekemään esimerkiksi rahoituksellisia siltoja yrityksille, joilla he tulisivat pysymään pystyssä tämän pandemian ajan. [Puhemies koputtaa] Mutta valitettavasti me emme tiedä, kauanko tämä tulee kestämaan.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.5. Suullinen kysymys talouden tasapainottamisesta elvytyksen jälkeen (Joakim Strand r)

Suullinen kysymys SKT 106/2020 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ledamot Strand.

Keskustelu

16.49 **Joakim Strand r:** Värderade talman! Precis som Lintilä konstaterade just så är vi mitt inne i en hälsokris, vi är mitt inne i en ekonomisk kris, och det är helt klart att vi nu måste stimulera, precis som kollegerna Kanerva och Orpo mycket bra sade.

Mutta kun puhutaan elvytyksestä ja alijäämästä, on hyvä muistaa, että Suomihan elvyttää vähemmän kuin moni muu maa, huomattavasti vähemmän kuin moni kilpailijamaa, ja kysyisinkin valtiovarainministeri Vanhaselta, mitkä teidän mielestänne ovat nytten seuraavat askeleet, jotta voimme pidemmällä aikavälillä tasapainottaa taloutta.

Vilka är enligt er, finansminister Vanhanen, de följande stegen så att vi på sikt ska kunna balansera ekonomin? Vi är alla här överens om att vi måste stimulera.

Kaikki ovat ilmeisesti sitä mieltä — kuitenkin suurin osa — että nyt on aika elvyttää. Mutta mitkä ovat ne seuraavat stepit, kunhan pääsemme tästä viruksesta toivon mukaan pikkuhiljaa eroon?

Vilka är de följande stegen enligt er, finansminister Vanhanen?

16.49 **Valtiovarainministeri Matti Vanhanen** (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Hallitus teki eilen myös päätöskokonaisuuden, joka liittyy kestävyystiekartan valmisteluun, määrittä sen lähtökohdat, joissa tavoitteena on 5 miljardin kestävyysvajeen supistaminen tämän vuosikymmenen kuluessa. Siinä yhteydessä myös laskettiin potentiaali eri toimenpiteistä, mikä varmasti ohjaa tulevaa valmistelua. Työllisyyden parantaminen voi kattaa siitä 5 miljardista noin 2 miljardin verran. Talouskasvulla, investoinneilla, mitä varmaan tullaan muun muassa tämän elvytyspaketin kautta tekemään, hyvinkin voidaan saavuttaa miljardin edestä. Julkissektorin tuottavuuden lisäämisellä kunnat mukaan lukien — muun

Pöytäkirja PTK 114/2020 vp

muassa kuntien kiinteistöt ja julkiset hankinnat mukaan lukien — voidaan saavuttaa noin miljardin tulos. Ja sitten myös sote-ratkaisun maaliin vieminen on erittäin tarkka, sen osuus on tällä vuosikymmenellä noin puoli miljardia. Tästä kertyy 4,5 miljardin potentiaali, ja hallitus tulee jalostamaan tätä suunnitelmaa operatiiviseksi suunnitelmaksi.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.6. Suullinen kysymys EU:n elpymispaketin käytöstä ilmastomuutoksen torjumiseen (Tiina Elo vihr)

Suullinen kysymys SKT 107/2020 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Elo.

Keskustelu

16.51 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Hallitus on päättänyt käyttää EU:n elpymisvälineestä yli puolet elvytykseen, joka edistää ilmastomuutoksen torjuntaa. Tämä tarkoittaa miljardiluokan satsausta ilmastotoimiin. Meillä on nyt haastavasta taloustilanteesta huolimatta ainutlaatuinen mahdollisuus ottaa suuri harppaus kohti hiilineutraalia Suomea ja luoda samalla uusia työpaikkoja.

Turpeen veronkorotus ja lattiahintamalli ovat tärkeitä ohjauskeinoja turpeen energiankäytön vähentämiseen, mutta sen lisäksi tarvitsemme ratkaisut siihen, miten lämpö tuotetaan, kun turpeen käyttö ajetaan alas. Hallitus on sitoutunut polttoa korvaavien investointien tukemiseen, ja tämä onkin erinomaista. Nyt on tärkeää saada lisää tietoa näistä tukitoimista, jotta paikalliset energiayhtiöt, kunnat ja liike-elämä osaavat tehdä viisaita tulevaisuuden ratkaisuja. Kysynkin ministeri Lintilältä: milloin näitä tietoja on luvassa, ja miten varmistamme, että nämä polttoon perustumattomat ratkaisut etenevät vauhdikkaasti kaukolämmön tuotannossa? [Sari Sarkomaa: Missäs näin on päätetty?]

16.52 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Erittäin hyvä kysymys edustajalta, ja vaikei nyt ole päätettykään turpeen alasajosta vaan mennään hallitusohjelman mukaisesti — eli se vähintään puolitetaan vuoteen 2030 — [Hälinää] niin siitä huolimatta nämä investoinnit, ympäristöön liittyvät investoinnit, ovat ainut globaali draiveri tällä hetkellä. Ja Suomen pitää käyttää tämä tilanne hyväkseen.

Meillä on koko ajan olemassa energiatuki, jota me kohdistamme nimenomaan energia-hankkeisiin, jotka ovat vähähiilisyteen vieviä, poltosta pois vieviä. Mutta samalla meillä tulee EU-elvytyspaketti, jota me voimme käyttää tähän, ja niin sanottu oikeudenmukaisen siirtymän rahasto. Meillä on erittäin hyvä mahdollisuus tehdä jo kotimaassa näitä. Mutta se, mikä meillä on vahvuus, on loistava vientituote, nämä ratkaisut. Meillä on kaikkea osaamista siihen raudasta softaan.

Eli kyllä meidän pitää tätä pystyä pitämään vientituotteena [Puhemies koputtaa] ja viedä tätä maailmalle. Nyt on otollinen aika käyttää tätä kriittistä tilannetta hyväksi.

Pöytäkirja PTK 114/2020 vp

16.53 Paula Werning sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä salissa on käyty erittäin vakavista asioista keskustelua. Yleensä istun täällä takana, mutta nyt kun istun tuolla edessäpäin, niin täytyy sanoa, että paremmin näkee kyllä ihmisten kasvot ja sanattoman viestinnän — 20 vuotta hoitajana olen niitä kyllä tuolla kentällä katsonut. Ihmettelen kyllä sitä, että mikä, hei oppositio, näissä vakavissa asioissa naurattaa: ihmisten hädässä, ihmisten huolessa, [Mauri Peltokangas: Kysyn samaa ministereiltä!] haasteellisessa arjessa. Minun mielestäni tässä ei naurata yhtään mikään. Ehkä olen vain sen verran suppea, vakava, mutta ihmisten hätä ei ole naurun asia. Kysynkin hallitukselta: naurattaako teitä ihmisten hätä? [Hälinää]

16.54 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei naurata. Tämä tilanne, missä me olemme, on erittäin vakava.

Hallitus pyrkii tekemään vastuullisia päätöksiä epävarman tiedon ja epävarman tilanteen keskellä. Me emme voi olla varmoja siitä, että jokainen ratkaisumme, minkä me teemme, on oikea, mutta silti ratkaisuja pitää pystyä tekemään. Me pyrimme lievittämään kriisin vaikutuksia, ohjaamaan kunnille tukea, ohjaamaan perheille tukea, ohjaamaan ihmisille tukea, ohjaamaan niille paikkakunnille tukea, joista työpaikkoja menetetään. Tämä on erittäin vakava tilanne. Tämä ei ole missään nimessä tilanne, jossa on syytä ilkkua, pilkata, nauraa, vaan me olemme kriisitilanteessa, ja meidän pitää tästä pyrkiä yhdessä selviämään.

16.55 Anne-Mari Virolainen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Pääministeri, sanoitte, että hallitus elää ajassa — ajassa, jolloin huoltosuhde on surkea ja yhä vain pahenee; ajassa, jolloin työllisyysaste on alhainen; ja ajassa, jolloin tuottavuuskehitys on aneemista, jos voin lainata erään ekonomistin vertausta. Te olette nyt täällä monen ministerin suulla sanoneet, että te valatte uskoa yrityksiin ja heidän kilpailukykyensä parantamiseen ja koko tähän toimintaympäristöön. Pääministeri, olette myös jo viitannut EU:n elpymispakettiin, jota käsitykseni mukaan tullaan käsittelemään täällä vasta lokakuun lopussa. Me olemme saaneet viime aikoina erittäin ikäviä uutisia monesta yrityksestä, ja nyt kun tässä on vielä suuret odotukset tälle kestävyystiekartalle, niin kysyn teiltä, arvoisa pääministeri: milloin me kuulemme niitä uutisia, kun yritykset kertovat, että nyt on sellainen toimintaympäristö, että me investoimme Suomeen, me luomme [Puhemies koputtaa] uutta kasvua, me työllistämme?

16.56 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Onneksi myös näitä investointiuutisia olemme kuulleet viime aikoina. [Jani Mäkelä: Vähän heikosti! — Vilhelm Junnila: Singaporeen!] Muun muassa Bayer on investoinut Turkuun, myös muita investointiuutisia on kuultu, ja toivon mukaan niitä kuullaan vielä lisää. Me haluamme, että Suomessa on tuotantoa, teollisuutta, työpaikkoja ja kestävä kasvua. Tämä on ilman muuta se, mitä me haluamme.

Hallitus linjasi budjettiriihessään liittyen tähän elpymisvälineeseen ja tähän elpymis- ja palautumissuunnitelmaan painopisteitä koulutukseen, tutkimukseen, tuotekehitykseen, innovaatiotoimintaan, vihreään siirtymään, kansainväliseen kilpailukykyyn, työmarkkinoiden toimintaan, kestäväan infrastruktuuriin ja digitalisaatioon sekä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden saatavuuden vahvistamiseen liittyvistä painopisteistä. Tämän jälkeen tämä kokonaisuus tuodaan myös eduskuntaan, selontekona se tullaan täällä yhdessä käsittelemään, ja kuten aikaisemmin sanoin, me tarvitsemme yhteiskunnan eri toimijat mukaan

Pöytäkirja PTK 114/2020 vp

rakentamaan tätä polkua kestävämpään kasvuun. Me tarvitsemme elinkeinotoiminnan mukaan, elinkeinoelämän toimijat mukaan. Me tarvitsemme yritykset mukaan, alueet mukaan, kunnat mukaan, kaupungit mukaan. Tämä on meidän yhteinen [Puhemies koputtaa] haasteemme rakentaa nyt tietä ulos kriisistä kohti kestävämpää kasvua, ja kutsun kyllä kaikki yhteiskunnan toimijat mukaan tekemään tätä työtä.

16.57 Lulu Ranne ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen budjettiriihen esitykset ovat karmea esimerkki uuskielestä, jossa tuhoaminen on ”turvaamista”, järjestön velkaantuminen ”kestävää kasvua”. Kyse ei ole pelkästään Kaipolasta, Naantalista tai yhdestä sähköveron alentamisesta. Hallituksen viherpunaisen idealismin ja todellisuuden välissä on teknistaloudellinen rotko, jonka hallitus aikoo täyttää verovaroin. Kyse on yhteiskuntamme muuttamisesta avoimesta markkinataloudesta viherpunaiseen sääntelyyn.

Pääministeri Marin, onko hallituksen tavoite säilyttää Suomi avoimena markkinataloutena? Jos on, niin mihin toimenpiteisiin aiotte ryhtyä, että kotimaisen työntekijän ostovoima ja sen myötä hänen työnantajansa kilpailukyky turvataan tässä ja nyt? Jos ei ole, kertokaa oikea tavoite avoimesti.

16.58 Pääministeri Sanna Marin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi on avoin, markkinatalouden puitteissa toimiva maa, viennistä riippuvainen maa, ja tässä budjettiriihessä me olemme tehneet useita ratkaisuja, joilla olemme turvanneet niin teollisuuden kilpailukykyä kuin uudistumisen edellytyksiä, toimia, joilla olemme parantaneet ihmisten asemaa esimerkiksi sitä kautta, että kunnille on ohjattu niitä tarpeellisia resursseja, joilla ihmisten peruspalveluista voidaan pitää huolta, koulutuksesta voidaan pitää huolta. Me olemme tehneet erittäin vaikeassa tilanteessa useita ratkaisuja, joilla pyrimme lieventämään sitä iskua, jonka tämän globaalin kriisin kautta olemme saaneet. Me emme tässä tilanteessa haluaisi olla, mutta tämä tilanne on, mikä se on, ja meidän pitää pyrkiä tekemään tässä ajassa vastuullisia päätöksiä, joilla voimme parantaa ihmisten edellytyksiä toimia, saada palveluita ja myös työllistyä tulevaisuudessa.

Suomi on osa globaalia, kansainvälistä kilpailua. Me olemme avoin markkinatalous. En oikein täysin saanut kiinni siitä, mihin te puheenvuorollanne viittasitte.

Kysymyksen käsittely päättyi.

Kyselytunti päättyi.

3. Vesi on meidän - kansalaisaloite vesihuollon yksityistämisen estämiseksi

Kansalaisaloite KAA 2/2020 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Pöytäkirja PTK 114/2020 vp

Keskustelu

17.01 Pauli Kiuru kok: Arvoisa puhemies! Kiitos kansalaisaloitteen aktiiveille. Aloitteen allekirjoitti 89 000 henkilöä. Se osoittaa, että vesihuoltoamme arvostetaan. Aloitteen tekijät esittävät, että on käynnistettävä valmistelu sellaisen lainsäädännön luomiseksi, jolla estetään julkisomisteisten vesihuoltotoimintojen myyminen kaupallisille yksityisille toimijoille. Tuen aloitteen tavoitetta.

Kilpailu on yleensä eduksi kaikille osapuolille. Luonnollisen monopolin vallitessa kilpailua ei kuitenkaan synny. Rinnakkaisten vesijohtoverkostojen rakentaminen ei ole realismia. Kansainväliset esimerkit vesihuollon yksityistämisestä eivät ole rohkaisevia. Kuluttajille ei ole syntynyt säästöjä, korvausinvestoinnit eivät ole lisääntyneet, eikä laadussa ole tapahtunut parannuksia. Veroja on kierretty, luottamus on kärsinyt. Monopoliasemassa olevat yritykset ovat käyttäneet saavuttamaansa asemaa hyväkseen. Kansainväliset yritykset eivät tunne lojaalisuutta sijaintimaahan ja sen kansalaisiin. Yksityistämiseen liittyy merkittäviä riskejä.

Yhteiskuntamme toimii luottamuksen varassa. Suomessa luottamus vesihuoltoon on hyvä — sitä on varjeltava. Laajan kansalaistuen ja hyväksynnän saaminen kansainvälisen suuryrityksen omistamalle vesihuollolle on epätodennäköistä. Kokemukset Euroopasta ovat kriittisiä.

Vesihuolto voi olla kuntien, kuntayhtymien, liikelaitosten tai kuntien omistamien yhtiöiden hallinnassa. Yhtiömuoto voi olla toiminnan järjestämisen kannalta aivan perusteltu ratkaisu. Yhtiöjärjestyksen, osakassopimuksen, lunastuslausekkeiden sekä mahdollisten muiden juridisten järjestelyjen pitää kuitenkin olla vedenpitäviä. Ei saa syntyä edes epäilyä, että kuntien osakkeet päätyisivät kaupallisiin käsiin, mahdollisesti jopa ulkomaille.

Kuntien omistamien osakeyhtiöiden on myös oltava avoimempia raportoinnissaan. Osakeyhtiölaki ei sitä estä.

Vesihuollon julkisomisteisena pitäminen ei tarkoita sitä, ettei yksityisiä yrityksiä voisi käyttää apuna. Palveluja, erikoisosaamista ja urakoita saa ostaa yrityksiltä. Kaikkea osaamista ja valmiutta ei tarvitse pitää julkisomisteisena. Järjestämisvastuun pitää kuitenkin säilyä kunnilla. Tämä on myös turvallisuus- ja huoltovarmuuskysymys.

Arvoisa puhemies! Pirkanmaalla on käynnissä erikoinen vesitaistelu. Vuonna 1993 laadittiin yleissuunnitelma tekopohjavesihankkeesta. Kuntien omistama Tavase Oy perustettiin 2002. Hanke ei ole edennyt, mutta kulupiikki on auki. Vesi ei virtaa, mutta eurot virtaavat. Tutkimukset ja lupaprosessi vievät veronmaksajien rahoja vuosi vuoden jälkeen. Sijaintipaikaksi kaavailtu Pälkäne vastustaa hanketta. Vesihuollon kannalta hanke on tarpeeton. Ympäristön näkökulmasta se on haitallinen. Veronmaksajille ja vedenkäyttäjille se olisi kallis. Yhtiö ei ole tiedottamisessaan avoin. Epäselvää on, miksi hanketta ajetaan eteenpäin. Vaikka osakkeet ovat Tampereen ja muutaman muun kunnan omistuksessa, niin epävarmuus ja luottamuspula tulevasta ovat olemassa. Omistajakuntien ja erityisesti Tampereen on kerrottava, miksi yhtiötä edelleen rahoitetaan ja mitä osakkeilla aiotaan tehdä. Yhtiön vahvuuksiin ei ole kuulunut avoimuus. Ikävät asiat on haluttu pitää osakeyhtiölain mahdollistamien pykälien takana.

Arvoisa herra puhemies! Vesihuollon järjestämisvastuu on säilytettävä kunnilla. Kuntien omistajuuteen perustuvaa määräysvaltaa ei pidä luovuttaa yksityiselle sektorille, kaikkien vähiten kansainvälisille toimijoille. Turvallisuudesta, huoltovarmuudesta ja luottamuksesta on pidettävä kiinni. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 114/2020 vp

17.06 **Pia Lohikoski vas:** Arvoisa puhemies! Vesi on meidän -kansalaisaloitteessa vaaditaan aloittamaan sellaisen lainsäädännön valmistelu, jolla estetään julkisomisteisen vesihuoltotoiminnan myyminen kaupallisille yksityisille toimijoille. Aloite keräsi jo heti vuorokaudessa vaaditut 50 000 allekirjoitusta. Yhteensä allekirjoituksia kerättiin yli 89 000. Suuret kiitokset aloitteen laatineille aktiiveille.

Keskustelu veden yksityistämiseen liittyvistä riskeistä lähti liikkeelle Jyväskylän kaupungin päätöksestä selvittää kaupungin omistuksessa olevan energia- ja vesiyhtiö Alva-yhtiöt Oy:n vähemmistöosuuden myyntiä. [Toimi Kankaanniemi: Vihreät ja demarit!] Suunnitelmat keskeytettiin pian julkisen keskustelun alettua. Myyntisuunnitelmat tuntuivat kunnasta houkuttelevilta, koska myynnistä saatuja voittoja voitaisiin sijoittaa muualle. Yksityistämistä perusteltiin myös toiminnan kannattavuuden ja palveluiden laadun parantamisella sekä maksujen korotuspaineen vähenemisellä.

Vesihuollon luovuttamisesta yksityiselle sektorille on runsaasti huonoja kokemuksia muualta Euroopasta. Kokemusten mukaan yksityiset yhtiöt laiminlöivät vesilaitosten investoinnit ja huollon samalla, kun kuluttajahinnat nousivat. Vuosina 2000–2015 oli yli 200 tapausta, joissa kunnat ottivatkin vesihuollon yksityiseltä sektorilta takaisin itselleen.

Lainsäädäntö ei tällä hetkellä estä meillä vesihuollon yksityistämistä. Vesihuoltolaki sanoo, että toiminnasta aiheutuneet kulut pitäisi pyrkiä kattamaan vesihuollossa perittävillä maksuilla. Lisäksi sijoitetulla pääomalla on sallittu kohtuullinen tuotto, mutta laissa tai toistaiseksi missään oikeustapauksessakaan ei ole määritelty sitä, mikä olisi kohtuullinen tuotto. Maa- ja metsätalousministeri Leppä tiedotti helmikuussa, että vesihuollon yksityisomistusta koskevaa sääntelyä selvitetään osana valmisteltavaa kansallista vesihuolto-uudistusta. Tämä on tärkeää.

Arvoisa puhemies! Vesihuolto on luonnollinen monopoli, joka tarkoittaa, että kilpailevaa vesihuoltoverkostoa ei ole taloudellisesti järkevää tehdä olemassa olevan rinnalle. Kun yksityisen omistajan tavoitteena on aina tuottaa voittoa, tämä monopoliasema johtaa helposti hintojen korotuksiin ja palveluiden heikkenemiseen. Sähköverkojen myynti Carunalle ja siitä seuranneet sähkön siirtohintojen korotukset ovat Suomessa olleet tuore esimerkki luonnollisen monopolin yksityistämiseen liittyvistä ongelmista. Nämä ongelmat olisikin syytä korjata eikä aiheuttaa uusia ongelmia uusien yksityistämisten myötä. Yksityinen osaomistajakin todennäköisesti loisi painetta liikevoiton kasvattamiseen ja siten asiakasmaksujen korottamiseen.

Vesihuollon yksityistäminen on riski myös ympäristölle. Englannin suurin vesiyhtiö Thames Water teki ennätyksellisen suuret yli 22 miljoonan euron sakot itselleen laskettuaan jätevetä ja tapettuaan lintuja ja kaloja. Puhtaan veden saatavuus on myös ympäristön kannalta tulevien vuosien suurimpia haasteita globaalisti.

Vesihuollon omistajuudessa on nostettu esiin myös turvallisuuspoliittinen näkökulma. Vesihuolto on kansalaisten hyvinvoinnin ja yhteiskunnan toimivuuden kannalta olennainen toiminto, jolloin sen toimintavarmuus ja hallinnon avoimuus ovat kriittisiä tekijöitä. Julkisen sektorin hallinnassa voidaan taata varmemmin järjestelmän toimivuus myös kriisitilanteissa, kun yhteiskunnan etu on keskiössä liiketoiminnallisen kannattavuuden sijaan.

Arvoisa puhemies! Luonnollista monopolia ei pidä luovuttaa tahoille, jotka pyrkivät käyttämään monopoliasemaansa maksimaalisen voiton tavoitteluun. Erityisen tärkeää julkinen omistus on sellaisen jokapäiväisen välttämättömyyden ja rajallisen luonnonvaran kuin veden kohdalla. Vesi on ennen kaikkea ihmisoikeus ja meidän kaikkien yhteistä omaisuutta. Vesi ei saa olla kaupan. Markkinatalouden logiikan mukaan yksityinen sijoittaja ei

Pöytäkirja PTK 114/2020 vp

sijoita hyväntahtoisuuttaan vaan koska näkee mahdollisuuden tehdä voittoa. Kunnan ei tule antaa yksityisen kääriä voittoja, kun yksityistämisestä aiheutuvat riskit ympäristölle, asukkaille ja yrityksillekin ovat kuitenkin lopulta kunnan vastuulla.

Vasemmistoliitto tukee kansalaisaloitteen tavoitteita ja tekee töitä niiden saavuttamisen eteen.

17.12 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Tässä tuhansien järvien maassa puhdasta juomavettä voi ylpeydellä tarjota myös ulkomaalaisille vieraille. Puhdas vesi on kansallisuusomaisuutta ja meille erittäin tärkeä asia. Vesihuollon on ehdottomasti pysyttävä julkisen sektorin määräysvallassa. Olemmeko oppineet niistä virheistä, joita Kataisen hallitus teki sähköverkkojen suhteen? Me emme halua vesihuollosta uutta Carunaa.

Yksityiset, luonnolliset monopolit ovat pelottavia. Nykytilanteessa pienimuotoisella yksityisomistuksella, kuten vesiosuuskunnilla, on monilla alueilla tärkeä merkitys paikallisesti. On kuitenkin syytä huomata, että kullakin alueella kunta vastaa vesihuollon järjestämisestä. Näin on oltava jatkossakin. Vesihuolto on pidettävä kuntien vastuualueena.

17.13 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Hyvä ministeri, hyvät edustajakollegat ja myös tätä istuntoa seuraavat ja kansalaisaloitteen tekijät! ”Tuleekohan veteenkin pian jo siirtomaksu?” kysyi eräs rouva minulta torilla viime talvena, silloin kun torilla vielä pystyttiin kokoontumaan. Hän oli huolissaan silloin Jyväskylän tapahtumista ja siitä, että tällaiset luonnolliset monopolit, mikä vesihuolto esimerkiksi on, näyttivät siirtyvän yksityiseen omistukseen.

Meillä on puhuttu paljon maanpinnan alapuolisista luonnonvaroista ja kannettu niistä huolta, muun muassa kaivostoiminnan kohdalla. Toivottavasti tuo kaivoslain uudistus saadaan eduskuntaan ja voidaan korjata niitä tiettyjä ongelmakohtia, joista yhtenä aika monissa paikoissa on koettu periaate ”kuka ehtii, saa pitää”, ja veronmaksajat korjaavat lopulta sotkut.

Tänään me puhumme pohjavesistämme. Kieltoa vesihuollon yksityistämislle vaativa kansalaisaloite on nyt eduskunnan käsittelyssä, ja se on saanut aika laajasti vihreää valoa eri eduskuntaryhmiltä. Kansalaisaloite kulkee nimellä ”Vesi on meidän”, ja sen allekirjoitti yli 89 000 suomalaista. Itse asiassa aika merkillepantavaa oli se, että aloite keräsi tuon vaadittavan 50 000 allekirjoituksen rajan yhdessä päivässä. Tämä asia liikuttaa suomalaisia erittäin vahvasti. Kokoomuksen eduskuntaryhmä totesi Vesi on meidän -kansalaisaloitteen allekirjoitusvaiheessa, että suomalainen pohjavesi ei ole kauppatavaraa. Aloite kiinnittää mielestämme huomion tärkeään asiaan. Luonnollisten monopolien on oltava lähtökohtaisesti julkisomisteisia ja tarkasti säädeltyjä. Siihen tämä erinomainen kansalaisaloite myös tähtää.

Meillä on paljon huolestuttavia esimerkkejä maailmalta. Niitä on tässä edellä jo puheenvuoroissa tullut, ja näissä tapauksissa lähes järjestään veden hinta on noussut yksityistämisen myötä. Esimerkiksi Italiassa hinnat nousivat jopa 120 prosenttia tämäntyyppisen päätöksen jälkeen. Tallinnassahan tehtiin vastaava päätös, ehkä vähän Neuvostoliiton jälkihuumassa, ja ajateltiin, että tämäkin voidaan yksityistää ja päästä eroon tällaisesta yhteisestä omistajuudesta. Tämä tehtiin Virossa vuonna 2000, ja yhtiönä aloitti kansainvälinen suuryritys International Water. Ja miten kävi Virossa? Veden hinta nousi rajusti. Tämä kansainvälinen suuryritys nosti veden hintaa ja nosti samaan aikaan osinkoja verottomasti ulkomaille. Paikallinen investointi ei houkuttanut, kun yhtiön osakkaiden rahanahneus oli

Pöytäkirja PTK 114/2020 vp

suurempaa. Viron kilpailuviraston johtaja Märt Ots totesi viime talvena helmikuussa Yleisradiossa: ”Älkää tehkö Suomessa näitä samoja virheitä, ottakaa opiksi.” Otsin puheita kannattaa lukea ja katsoa, millä tavalla Virossa toimittiin ja miten vaikea siitä oli enää päästä tuon yksityistämispäätöksen jälkeen eroon. He joutuivat itse asiassa tekemään hyvin pitkän työn, että pystyivät etenemään takaisin tällaiseen hallitumpaan järjestelmään. Toivon, että me emme siis Suomessa tekisi tämäntyyppistä virhettä.

Myös Tampereen yliopiston dosentti Petri Juuti otti asiaan kantaa silloin, kun tämä kansalaisaloite koronaviruksen alkuhetkien aikaan oli julkisuudessa. Hän on vesihuoltopalvelujen tutkimusryhmään kuuluva henkilö, ja hän totesi, että vesihuollon yksityistämisestä ei ole maailmalta juurikaan hyviä esimerkkejä. Monissa kaupungeissa vesihuollon yksityistäminen ei ole Petri Juutin mukaan vastannut odotuksia, mitä tälle yksityistämiselle on asetettu, päinvastoin kuluttajahinnat ovat käytännössä, niin kuin tuossa muutaman esimerkin sanoin, aina nousseet. Investointeja ei ole tehty, niitä on lykätty, ja palvelut ovat heikentyneet. Jopa kansainvälinen trendi on itse asiassa tällä hetkellä päinvastainen, eli yksityisten palvelujen kunnallistaminen takaisin.

Itse harvoin olen puhumassa kunnallistamisen puolesta. Se ei sovi jätehuoltoon, siellä sitä vastustan, mutta tämäntyyppiseen kysymykseen se sopii mitä parhaiten, että me pidämme veden omassa hallussamme emmekä ole sitä yksityistämässä. Yrityksille vesihuoltohan on itse asiassa loistava bisnes, sillä ihmiset eivät voi elää ilman vettä ja sijoittajat sijoittavat tämänkaltaisiin kohteisiin mielellään. Petri Juuti Tampereen yliopiston vesihuoltopalvelujen tutkimusryhmästä totesi, että vesihuolto on kuitenkin ydinpalvelu, joka kuntien pitäisi järjestää.

Arvoisa puhemies! Itse toivon, että tämä kansalaisaloite saa hyvän vastaanoton ja menee myös läpi Suomen eduskunnassa niin, että voin tuolle rouvalle käydä sanomassa: ”Olkaa, rouva, huoletti, Suomeen ei tule vedelle siirtomaksuja.”

17.19 Riikka Purra ps: Arvoisa puhemies! Aloitan kiittämällä lämpimästi tämän kansalaisaloitteen vastuuhenkilöitä ja allekirjoittajia. Aloitteen tavoite vesihuollon yksityistämisen estämiseksi on erittäin tärkeä ja kannatettava. Kuten täällä on jo kerrottu, se keräsi vain vähän yli vuorokaudessa tarvittavan määrän allekirjoituksia.

Oikeastaan on vaikea kuvitella, miksi kukaan tässä salissa olisi tätä kansalaisaloitetta erityisesti vastaan. Suomalaisen kansan edustajina haluamme kaikki suomalaisille puhtautta, terveyttä ja turvallisuutta. Vesihuollon yksityistäminen sotii näitä edellä mainittuja vastaan. Viimeistään tämä koronavirusi on osoittanut sen, miten tärkeää huoltovarmuus ja omavaraisuus ovat. On sanomattakin selvää, että puhdas vesi on elintärkeää myös tästä näkökulmasta.

Kun opiskelin ympäristötieteitä parikymmentä vuotta sitten, puhuttiin jo silloin siitä, miten puhtaasta vedestä tulee maailman arvokkain resurssi ja miten monet ovat silloin suomalaisen puhtaan veden kimpussa taloudellisesti, poliittisesti tai muulla tavoin. Oma vesi on turvallisuusasia.

Vesihuollon yksityistäminen ei ole toiminut onnistuneesti oikein missään. Se on johtanut kuluttajahintojen nousuun, heikentyneeseen palvelutasoon ja ympäristön tilan huononemiseen. Ei ole lainkaan syytä epäillä, etteikö samoja asioita tapahtuisi Suomessa, jos vesihuoltoa yksityistetään. Yksityisen omistajan on tietenkin tarkoitus saada omistukselle tuottoa, eikä tässä ole mitään mystistä — ei ollut Fortumin sähköverkkojen myynnin koh-

Pöytäkirja PTK 114/2020 vp

dallakaan, vaikka silloisista päättäjistä moni kansalaisille muuta väitti. Suuret hinnankorotukset ja verojen välttely olivat seurauksia.

Suomen vesi on meidän suomalaisten, ja sen tulee pysyä sellaisena. Emme saa ottaa riskiä, että vesihuoltomme olisi jonain päivänä edes osittain muiden omistuksessa. On jo tarpeeksi huolestuttavaa, miten luonnollisia monopoleja on luovutettu pois omista käsistämme. Maata on myyty strategisilta alueilta ja kaivostoimintaa annettu ulkomaalaiseen omistukseen. Kaikki tiedämme, että kunnat ovat erittäin tiukassa tilanteessa ympäri Suomen. Riski on, että rahapulassa tehdään sellaisia ratkaisuja, joita myöhemmin joudutaan katumaan. Toivottavasti aloitteen eduskunnassa saama tuki vähentää tällaisia pyrkimyksiä kunnissa.

Arvoisa puhemies! Meidän tulee turvata suomalaisten puhtaan veden saanti myös tulevaisuudessa. Siksi kannatan ehdottomasti tätä kansalaisaloitetta.

17.22 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! On huolestuttavaa, että joudumme ylipäättään käymään keskustelua siitä, voiko vesihuoltoa edes osittain luovuttaa yksityiselle sektorille ja näin markkinaehtoistaa. Vesi on ihmisoikeus ja meille kaikille jokapäiväinen välttämättömyys, ja on elintärkeää, että se myös pysyy yhteisessä omistuksessa markkinalogiikan ulottumattomissa. Olen kuitenkin iloinen siitä, että kansalaiset ovat valveutuneita ja aktiivisia ja tahtovat laittaa lopun tälle kehitykselle, ennen kuin se ehtii Suomessa alkaakaan, ja olen iloinen siitä, että myös tässä salissa yli puoluerajojen tämä kansalaisaloite saa lämpimän vastaanoton. Kansalaisaloitteen innostamana jätin itse helmikuussa vesihuollon yksityistämisen estämisestä toimenpidealoitteen eduskunnalle.

Jyväskylän kaupungin alkuvuotinen päätös selvittää omistuksessaan olevan Alva-vesiyhtiön myyntiä on huolestuttava avaus. Vaikka selvitys keskeytettiin asiasta nousseen kohun myötä, meidän lainsäätäjinä on pystyttävä varautumaan vastaavanlaisiin avauksiin ja luotava toimintaympäristö, jossa vesi säilyy jatkossakin meidän kaikkien yhteisenä omaisuutena. Suomen laki ei tällä hetkellä aseta yksityisomistukselle vesihuollossa rajoituksia. Tähän ei ole aiemmin ollut tarvetta, mutta Jyväskylän tapaus osoittaa, että asia on otettava käsittelyyn myös meillä. Jyväskylän lisäksi vesihuollon myynti on noussut keskusteluun myös muualla Suomessa.

Arvoisa puhemies! Vesihuollon yksityistämisen perusongelma on se, että kilpailevaa vesihuoltoverkostoa ei ole taloudellisesti järkevää vetää olemassa olevan rinnalle, joten kilpailua ei synny. Kun yksityisen omistajan tavoitteena on tuottaa voittoa, tämä monopoliasema johtaa helposti hintojen korotuksiin ja palveluiden heikkenemiseen. Täällä on moni edustaja jo vedonnut siihen, että vesihuolto ei saa olla uusi Caruna. Olen iloinen siitä, että Caruna-kauppoihin suhtaudutaan näin kriittisesti tänä päivänä, ja haluaisin muistuttaa, että silloin vuonna 2013 vasemmistoliiton ministeri Paavo Arhinmäki oli ainoa, joka tätä talouspoliittisessa ministerivaliokunnassa vastusti.

Kansainväliset esimerkit kertovat huolestuttavaa kieltä vesihuollon yksityistämisestä. Berliinissä ja Pariisissa yksityistäminen johti mittaviin asiakasmaksujen korotuksiin.

Arvoisa puhemies! Myös Suomessa meidän [Puhemies koputtaa] on otettava oppia kansainvälisistä epäonnistumisista jo etukäteen eikä kantapään kautta. Vesihuolto on luonnollinen monopoli, eikä perusoikeudella saa tehdä bisnestä.

17.26 Mirka Soinikoski vihr: Arvoisa puhemies! Puhtaat vesivarannot ovat meille suomalaisille suunnaton etuoikeus, jota liian usein pidetään itsestäänselvyytinä. Termiä ”elin-

Pöytäkirja PTK 114/2020 vp

tärkeä” käytetään monenlaisissa asiayhteyksissä, mutta loppujen lopuksi vain muutama asia maailmassa on ihmiselle elintärkeää, siis elämän perusedellytys. Vesi on yksi näistä asioista. Ilman sitä ei ole elämää. Vesi on myös mitä suurimmassa määrin huoltovarmuuskysymys, ja YK:n yleiskokous tunnusti oikeuden puhtaaseen veteen ja sanitaatioon ihmisoikeudeksi vuonna 2010. Kuten tiedämme, maapallon vesivaroista vain alle 3 prosenttia on makeaa vettä, ja siitäkin kaksi kolmasosaa on varastoitunut kiinteään muotoon: jäätiköihin ja lumeen. Loput makeasta vedestä juoksee esimerkiksi pinta- ja pohjavesissä sekä kosteikoissa.

Käsittelyssä olevan kansalaisaloitteen otsikko kuuluu: ”Vesi on meidän.” Aloite keräsi tarvittavat 50 000 allekirjoitusta alle kahdessa päivässä. Vain kaksi muuta kansalaisaloitetta on yltänyt tätä nopeampaan kansanliikkeeseen, mikä osaltaan kertoo siitä, kuinka suuressa arvossa me suomalaiset puhdasta vettä pidämme.

Arvoisa puhemies! On tärkeää, että julkinen sektori kantaa vastuun paitsi veden riittävyydestä myös veden laadusta ja vesistöjen suojelusta. Meillä on Suomessakin surullisia esimerkkejä siitä, mitä tapahtuu, kun kaikki on kaupan. Kansainväliset kaivosyhtiöt ovat saaneet hyötyä vuosikymmenten ajan arvokkaista mineraalivarannoistamme lähes ilmaiseksi jättäen pahimmillaan jälkeensä ympäristökatastrofeja, joiden jäljet eivät poistu ainutlaatuisesta luonnostamme koskaan. Tätä virhettä emme halua uusien vesivarantojen kohdalla, ja kaivoslakiin on onneksi Marinin hallituksen ohjelman mukaisesti tulossa kauan odotettuja parannuksia.

Hallitusohjelmassa on useampikin kirjaus vesistöjen suojelusta ja niiden ekologisemmasta käytöstä. Esimerkiksi vesiensuojelun tehostamisohjelma ja maatalouden vesistövaikutusten pienentäminen tähtäävät vesiensuojelun kokonaistilan parantamiseen. Suomen vesivarojen yksityistämisen estämisestä ei hallitusohjelmassa ole mainintaa, ja siksi tämä kansalaisaloite on erityisen tärkeä. Vihreät kannattavat lämpimästi ”Vesi on meidän” -kansalaisaloitteen tavoitteita ja yhtyvät vaatimukseen sellaisen lainsäädännön luomisesta, jolla estetään julkisomisteisten vesihuoltotoimintojen myyminen kaupallisille, yksityisille toimijoille.

Lopuksi haluan myös omalta osaltani kiittää kansalaisaloitteen tekijöitä ja jokaista, joka on omalla toiminnallaan edistänyt aloitteen tärkeitä tavoitteita. Uskon, että aloite saa eduskunnassa arvoisensa käsittelyn ja päädymme suomalaisten ja suomalaisen luonnon kannalta hyvään lainsäädännölliseen lopputulokseen.

17.28 Ari Koponen ps: Puhemies! Kiitos kansalaisaloitteen laatijoille ja allekirjoittaneille.

Olen samaa mieltä, että Suomeen pitäisi saada pikaisesti lainsäädäntö, joka estää tällaisten luonnollisten monopolien myynnin. En halua, että päädymme tilanteeseen, missä ihmettelemme, miten vesiverkosto on päätyntä jonkun vesi-carunan omistukseen, ja kohta maksellaan vedensiirtomaksuja.

Ei siis mikään ihme, että myös kaikki asiantuntijat suhtautuvat vesihuollon yksityistämiseen varsin nihkeästi. Onhan se täysin selvää, ettei minkään yrityksen ensisijaisena tehtävänä ole hyväntekeväisyys vaan voiton tuottaminen omistajilleen. Vesihuollon yksityistäminen olisi sähkön tavoin lyhytnäköistä ja riskialtista touhua, joka voi lopulta viedä koko liiketoiminnan pohjavesistä jakeluun ja hinnoitteluun.

Kuntien taloudellinen tilanne on nyt katastrofaalinen. Silti mitään ei saisi myydä rahapulassa ja paniikissa. Nyt, jos koskaan, varoittavista esimerkeistä täytyy oppia.

Pöytäkirja PTK 114/2020 vp

17.29 Johan Kvarnström sd: Ärade talman, arvoisa puhemies! Isot kiitokset tämän aloitteen tekijöille ja kaikille, jotka ovat sen allekirjoittaneet.

Se tosiasia, että aloite keräsi tarvittavat nimet vain kahdessa päivässä, kertoo siitä, miten tärkeä tämä asia on monien kansalaisten mielestä, ja niin minunkin.

Kun yhtiöt, eivät liikelaitokset, vastaavat vesihuollosta tietyissä kunnissa, niin askel yksityistämiseen on mahdollinen riski, jonka nykyinen lainsäädäntö mahdollistaa. Nykyinen vesihuoltolaki on monella tavalla hyvä, mutta se ei ota huomioon vesi- ja energiayhtiöiden mahdollista vähemmistöosuuden myymistä ja sillä alkavaa yksityistämistä, ja tähän tarvitaan muutosta.

Vesihuoltoa koskeva lainsäädäntö on tärkeä pitää ajantasaisena. Ei ole viisasta, että yhteiskunnan perusinfra myydään yksityiselle sektorille, olivat ne sitten kotimaisia tai ylikansallisia sijoittajia tai yrityksiä, jotka näin saisivat monopoliaseman keskeiseen peruspalveluun infrastruktuurin omistajina — joten täysi tuki tälle aloitteelle.

Toivon ja suosittelen, että tämän kansalaisaloitteen pohjalta käynnistetään valmistelu sellaisen lainsäädännön luomiseksi, jolla estetään julkisomisteisten vesihuoltotoimintojen myyminen kaupallisille yksityisille toimijoille. On elintärkeää, että nykyinen omistus pidetään julkisen sektorin hallussa. Aloitteessa todetaan: ”Vesi on ihmiselämän kannalta välttämätön perushyödyke, kuten ilma. Kaikki tarvitsevat juomavettä ja vettä peseytymiseen. Kaikki yhteiskunnan toimijat tarvitsevat vettä jollain tapaa. Elämää ei olisi ilman sitä.”

Maailmalla on paljon huonoja kokemuksia vesihuollon yksityistämisestä. Vesihuoltoon ei voi juurikaan syntyä kilpailua sen ollessa niin sanottu luonnollinen monopoli. Vesihuolto on monessa kaupungissa toimintaa, josta kaupunki saa tasaista voittoa. Tämän takia se olisi tietenkin houkutteleva investointi yksityissektorille, mutta semmoinen myynti olisi kallista asiakkaille. Nytkin on käytännössä kyse jonkinlaisesta voitontavoittelusta, mutta se voitto menee kunnille ja koko yhteiskunnan hyväksi. Tässä on kyse vesihuollon asiakkaiden oikeuksista ja rahasta, on kyse demokratiasta — liikelaitos on ihan eri asia kuin yhtiö. On kyse terveydestä ja turvallisuudesta.

Ärade talman! Medborgarinitiativet för att förhindra privatisering av vattentjänster är ett initiativ som jag omfattar helhjärtat. Få saker är så grundläggande som vatten, och globalt finns avskräckande exempel på privatisering av vattentjänster, och det är glädjande att initiativet har fått så gott bemötande över partigränserna här i salen i kväll. — Tack, kiitos.

17.32 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa puhemies! ”En ole koskaan juonut hanavettä, tämä on niin hassua ja helppoa”, totesi pari vuotta sitten Tampereella eräs bahamalainen urheilija. Meillä oli yleisurheilun nuorten MM-kisat, ja siellä jaettiin kestopullot kaikille urheilijoille ja sanottiin, että täyttäkää pullonne hanavedellä. Täytyy sanoa, että voi sitä ihmetyksen määrää, kun tämä tilanne tuli yhtäkkiä urheilijoille vastaan ja he ymmärsivät, mistä siinä oli oikein kyse.

Niin kuin täällä moneen kertaan on todettu, puhutaan kansallisomaisuudesta, puhutaan ylpeydenaiheestamme, luonnollisesta monopolista. Monet varoittavat esimerkit ovat myöskin tulleet keskustelussa esiin, mitä tulee erityisesti Kataisen hallituksen ehkä suurimpaan virheeseen. Toki se hallitus teki paljon virheitä, mutta suurin virhe oli kyllä tämä Caruna-keissi, kun yhtäkkiä myytiinkin omaisuutta sillä tavalla.

Pöytäkirja PTK 114/2020 vp

Mutta olen erittäin kiitollinen siitä, että meillä on nyt ministeriössä johdossa ministeri Leppä, joka heti, kun tämä aihe tuli esiin ja aloitteen tekijöiltä tämä viesti tuli, puuttui asiaan. Hän ilmoitti suoralta kädeltä sen, että veteen ei kosketa. Samaa on myöskin keskustan eduskuntaryhmä todennut, sen, että vesihuolto on pidettävä yhteiskunnan käsissä.

On hienoa, arvoisa puhemies, että tällainen kysymys yhdistää ihmisiä niin vasemmalta, oikealta kuin keskeltä, että me todella ymmärrämme sen tarpeen, me ymmärrämme sen arvon, haluamme sitä suojella ja haluamme välttää sen, että meidän kansallisuusmaisuudellamme joku vieras lähtee tekemään bisnestä.

17.34 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Vesi on jokaisen elävän olennon elinehto, ja vesi on jokaisen ihmisen oikeus. Vesijohtojärjestelmä on luonnollinen monopoli. Vesivarat ovat yhteinen hyödyke, jota mikään yksityinen taho ei voi omia. Vesiverkosto jos joku kuuluu yhteiseen omistukseen. Sen pitää olla julkisissa käsissä. Aloite on siis erittäin tärkeä ja tervetullut. Kiitos aloitteen tekijöille ja allekirjoittajille, että pääsemme sitä eduskunnassa nyt käsittelemään.

Arvoisa puhemies! Vesihuoltojärjestelmät ovat Suomessa kuntien käsissä, eikä ole hyväksyttävää, että julkisomisteiset luonnolliset vesimonopolit luovutetaan yksityisen voitontavoittelun välineeksi ja yksityiseksi monopoliksi. Luonnollista monopolia ei pidä luovuttaa yksityisiin käsiin, joiden ainoa tavoite on voiton maksimointi. Kuntien käsissä vesijärjestelmä on yhteisissä ja kansanvaltaisissa käsissä ja hallinnassa. Näin ollen me Suomessa tarvitsemme lainsäädäntöä, jolla estetään vesihuoltojärjestelmän luovuttaminen yksityisiin käsiin.

Arvoisa puhemies! Vesihuollon yksityistämisessä on paljon huonoja kansainvälisiä esimerkkejä, kuten täällä on todettu. Kokemusten mukaan yksityiset yhtiöt laiminlyövät vesilaitosten investoinnit, nostavat hintoja sekä saattavat laiminlyödä myös ympäristötoimia. Monin paikoin kansainvälisesti kunnat ovatkin joutuneet ottamaan vesihuollon takaisin julkisiin käsiin, jos ne ovat sen pystyneet tekemään.

Arvoisa puhemies! Huonoja kokemuksia on myös Suomesta, kun niin ikään luonnollisen monopolin sähköverkkoja myytiin yksityisiin käsiin, eli kaikkien tuntema case Caruna. Vasemmistoliitto vastusti myyntiä hallituksessa ollessaan, ja varoitimme jo silloin siitä, mitä saattaa tapahtua. Ja kuten tiedämme, hintojen korotuksia on nähty valitettavasti.

Arvoisa puhemies! Meillä on tarve varmistaa, etteivät elintärkeät vesijohtojärjestelmät päädy yksityisiin käsiin. Tarve on ilmeinen. Näillä perusteilla aloitteen tavoite on erittäin kannatettava, sillä nyt laissa ei ole säännöksiä, joilla vesihuollon yksityistämistä kielletäisiin.

Arvoisa puhemies! On kuitenkin epäselvää, miten tavoitteen saavuttamiseksi tarpeellinen lainmuutos toteutetaan. Toivon, että se selvitetään kansalaisaloitteen käsittelyn aikana valiokunnassa, ja koska tahtotila tässä salissa vaikuttaa yhteiseltä ja jaetulta, toivon, että se tapa lainsäädännön muuttamiseksi löydetään.

Arvoisa puhemies! Toivon, että jatkossakin vesi on meidän kaikkien.

17.37 Hilikka Kemppi kesk: Arvoisa puhemies! Naapuristani Pulkkilanharjulta lähtee juomavesi miljoonalle suomalaiselle tänne pääkaupunkiseudulle Päijänne-tunnelia pitkin. Tuon juomaveden laadusta muun muassa johtamani Asikkalan kunnanvaltuusto on osaltaan vastuussa. Myös laadukkaasta vesitutkimuksesta on tänään puhuttu, ja sitä tehdään muun muassa naapurissani Lahdessa, jossa sijaitsevat Helsingin yliopiston vesitutkimuk-

Pöytäkirja PTK 114/2020 vp

sen laboratoriot. Näistä varsin läheisistä asioista huolimatta vesi ei ole minulle kuitenkaan itsestäänselvyys. Olen valtavan ylpeä suomalaisesta vesiosaamisesta, mutta on sanomatta-kin selvää, että puhumme tänään tärkeästä asiasta, nimittäin Suomen vesihuollosta. Kiitän kansalaisaloitteen laatijoita ja allekirjoittajia siitä, että olette antaneet mahdollisuuden keskustella tänään tästä aiheesta ja erityisesti pohjavesistämme.

Suomen vesivarat eivät ole kaupan, näin minä ja keskustan eduskuntaryhmä ajattelemme. Vesihuollon on ilman muuta pysyttävä julkisen omistuksessa, eikä sitä saa myydä kaupalliseen tarkoitukseen. Onneksi Suomen lainsäädännössä vesi on jatkuvassa kierrossa eikä sitä omista kukaan. Annan täyden tukeni ministeri Lepälle, joka on täällä itse asiassa paikallakin tänään. Ministeri asetti kansallista vesihuoltouudistusta valmistelevan hankkeen ja työryhmän jo viime tammikuussa ennen tämän suuremman kansalaiskeskustelun alkua. Kansallisen vesihuoltouudistuksen ohjelma valmistuu käsittääkseni vuoden loppuun mennessä, ja sen yhteydessä arvioidaan tarpeet säädösmuutoksille, yhteistyön tiivistämiselle, vesihuoltokentän rakenteen vahvistamiselle, koulutukselle, tutkimukselle ja muille toimenpiteille. Kyse on siis varsin laajasta ohjelmasta, ja olisikin mukava kuulla, missä vaiheessa se ministeriössä tällä hetkellä edistyy.

Toimiva vesihuolto on kriittinen palvelu jokaiselle Suomen asukkaalle. Se on edellytys elinkeinoille ja yhteiskunnan välttämättömille toiminnoille. Häiriöttömät vesihuoltopalvelut ja riskienhallinta vaativat toimiakseen puuttumista tietenkin alan haasteisiin, kuten tämä kansalaisaloitekin tuo näkyväksi. Niitä ovat muun muassa osaajien puute ja kuntien vähäiset resurssit, puutteelliset tiedot päätöksenteossa ja riittämätön varautuminen tulevaisuuden investointeihin, kuten olemme tänäänkin kuntatalouden tilanteesta kuulleet. Monopoliaseman vuoksi myös maksujen tasoa ja palvelun laatua on valvottava nykyistä laadukkaammin. Vesihuollon järjestämisestä vastaa kunta riippumatta vesilaitoksen omistuksesta.

Arvoisa puhemies! Suomen vesivarat eivät ole todellakaan kaupan. Veden merkitys suomalaisille on ilmeinen. Se pitää meidät terveinä, liikkeessä ja energisinä. Vesi vanhin voitehista, sanotaan — ainakin meillä päin — ansaitusti. Jotta näin olisi myös jatkossa, meidän tulee paitsi laittaa alan osaaminen ja vesihuoltoverkostot kuntoon myös toimia suunnannäyttäjänä maailman vesiongelmassa. Tämä voidaan tehdä ennakoimalla ilmastonmuutoksen haasteet ja hyödyntämällä kiertotalouden, tutkimuksen ja uuden teknologian mahdollisuudet. Haasteiden parempi ennakointi luo parhaillaan myös uutta yrittäjyyttä, ja uskon, että vesi on jatkossakin lääke moneen vaivaan. — Kiitos.

17.41 Lulu Ranne ps: Arvoisa puhemies! Lämmin kiitos aloitteen tekijöille ja tukijoille. Tämä on loistava, ja ajankohta on mitä parhain. Asia ei kuitenkaan ole ollut aina yhtä yksimielinen. Tilanne ei ole ollut kaikissa kunnissa tällainen, että vastustetaan näitä yksityistämisajatuksia, ja siihen edustaja Kankaanniemi varmasti palaakin tänään vielä. Onneksi tilanne täällä salissa on toinen.

Monessa kunnassa vesilaitos on erilaisten järjestelyjen turvin piiloverotuksen väline, jolla kunnat keräävät rahaa pulaansa. Samalla verkoston korjaus- ja kunnossapitovelka ja niiden myötä vesihuollon riskit kasvavat. Tämä kehitys yhdessä kuntien pahenevan rahapulapulan kanssa altistaa vesilaitokset yksityistämisajatuksille. Kunnat ovat rahapulassaan aiemminkin myyneet luonnollisia monopolejaan, kuten sähkö- ja kaukolämpöverkkojaan. Olisi siis todella lapsellinen virhe kuvitella, että vesilaitokset olisivat jotenkin turvassa.

Pöytäkirja PTK 114/2020 vp

Arvoisa puhemies! Nyt puheena oleva kansalaisaloite on sellaisenaankin erittäin kannatettava. Lainsäädäntöä kehittäessä olisi kuitenkin samalla estettävä ylenmääräinen vedellä rahastaminen myös silloin, kun rahastajana on julkisen sektorin toimija. Koko jakeluverkoston jatkuva turvallisuus tulee varmistaa ennen mahdollisten ylijäämien jakamista omistajille.

Myöskin toiminnan läpinäkyvyys on jo nostettu esiin tänään täällä salissa. Kuntalaisille on varmistettava riippumatta siitä, miten toiminta on organisoitu, että asiat ovat läpinäkyvästi kaikkien tarkasteltavissa. Julkisomisteisten vesiyhtiöiden tulisi toimia julkisuuslain mukaisesti ja suurta avoimuutta noudattaen. Nämä avoimuusperiaatteet tulee kirjata yhtiöjärjestyksiin — mikään ei estä sitä. Suomalaiset vesivarat ovat kansallisaarre, jota ei pidä miltään osin luovuttaa kansainvälisille omistajille.

17.43 Kaisa Juuso ps: Arvoisa puhemies! Haluan suuresti kiittää aloitteen laatijoita. Puhdas vesi on kansallisvarallisuuttamme. Tämän kansalaisaloitteen laatijat ovat arvokkaalla asialla. Aloitteessa esitetään, että kansalaisaloitteen pohjalta käynnistetään valmistelu sellaisen lainsäädännön luomiseksi, jolla estetään julkisomisteisten vesihuoltotoimintojen myyminen kaupallisille yksityisille toimijoille, ja nykyinen omistus pidetään julkisen sektorin hallussa.

Suomessa näyttää vallitsevan hyvin laaja yksimielisyys siitä, että vesihuollon kaltainen monopoli on pidettävä jatkossakin julkisena palveluna. Vesihuollon yksityistämisestä on saatu huonoja kokemuksia monessa maassa. Vesimaksut ovat saattaneet siellä nousta roimasti mutta palveluja parantavien investointien sijaan rahat ovat menneet osinkoina yhtiöiden omistajille. Erityisen kovaa kritiikkiä vedellä rahastamisesta ovat saaneet kehitysmaiden vesihuoltomarkkinoille levittäytyneet monikansalliset yhtiöt.

Arvoisa puhemies! Suomessa vesi- ja viemärlaitokset ovat julkista palvelua, josta vastaavat kunnat tai niiden omistamat yhtiöt. Haja-asutusalueilla toimii myös useita satoja vesiosuuskuntia. Vesivarat ovat Suomessa vesilain ja ympäristöviranomaisten lupamenettelyn piirissä. On tarpeellista kiinnittää huomiota pohja- ja pintaveden laatuun. Sitä voivat uhata esimerkiksi kasvukeskusten laajeneminen, rakentaminen, kaivostoiminta ja pilaantuneet maa-alueet. Vesivarojen omistuksen ohella niiden hoito on omissa käsissämme. Kansallisella tasolla Suomella on mahdollisuus vaikuttaa enemmän vesiemme puhtauteen kuin ilmastoon.

Ympäristökeskuksen mukaan Suomessa on noin 3 900 vedenhankinnalle tärkeää tai siihen soveltuvaa pohjavesialuetta, joista suurin osa on tilaltaan hyviä. Uusimman arvion mukaan kaikista pohjavesialueista kuitenkin yhteensä 380 on riskialueita, eli pohjavedessä on todettu haitallisten aineiden pitoisuuksia, ja niissä veden tila voi heikentyä ilman suojelutoimia. Riskialueiden osalta tarvitaan toimenpiteitä. Pohjavesialueiden tilan parantaminen on hidasta ja työlästä. Ongelmien ennaltaehkäisy on tässäkin parasta.

Toivon tälle kansalaisaloitteelle huolellista käsittelyä.

17.46 Katja Hänninen vas: Arvoisa puhemies! Puhdas vesi on perusoikeus, jota ilman on mahdotonta kenenkään meistä elää. Se on myös etuoikeus, jota ei kaikilla tällä maapallolla ole. Hyvinvointivaltiossa lähdetään siitä, että peruspalveluilla ei tule tehdä aggressiiviseen voitontavoitteluun tähtäävää bisnestä. Me olemme ihan viime aikoina saaneet nähdä, miten käy, jos toiminnan päätavoite on mahdollisimman suuret voitot omistajille. Tähän limboon, jossa vaaditaan koko ajan vain isompia voittoja, ei voida viedä niin perustavanla-

Pöytäkirja PTK 114/2020 vp

tuisesti ihmisten hyvinvoinnin kannalta tärkeää asiaa kuin vesihuoltoa. Nyt käsittelyssä oleva kansalaisaloite onkin hyvin nimetty — Vesi on meidän. Tosiaan, peruspalvelubisnes ei toimi. Vesi ei ole kaupan. Meillä on selvä viesti tämän aloitteen tärkeydestä myös kansalaisilta, sillä aloite keräsi tarvittavat 50 000 allekirjoitusta vuorokaudessa, ja yhteensä niitä kerättiin yli 89 000.

Arvoisa puhemies! Meillä on varoittavia esimerkkejä siitä, mitä tapahtuu, kun esimerkiksi sähköverkot myytiin Carunalle. Tässä tapauksessa yksityistäminen on aiheuttanut sähkön siirtohintojen korotuksia, eikä tyytymätön asiakas voi tehdä mitään, koska tässä on kyseessä niin kutsuttu luonnollinen monopoli. Samalla tavalla vesihuolto on luonnollinen monopoli, eli kilpailevaa vesihuoltoverkostoa ei ole taloudellisesti järkevää vetää olemassa olevan rinnalle. Kilpailua ei siis pääse syntymään. Vasemmistoliitto vastusti sähköverkkojen myyntiä yhtiölle, jonka taustalla häärivät ulkomaiset pääomasijoittajat. Tämä tapahtui vuonna 2013. Samalla tavalla vastustamme vesihuollon yksityistämistä. Meillä on myös varoittavia esimerkkejä muista maista paitsi siitä, miten peruspalveluiden yksityistäminen on vaikeuttanut ihmisten arkea, myös siitä, mitä se on tehnyt ympäristölle. Englannin suurin vesiyhtiö Thames Water sai ennätyksellisen suuret, yli 22 miljoonan euron sakkot laskettuaan jätevettä Thamesiin ja tapettuaan sen linnut ja kalat. Puhtaan veden saatavuus on myös ympäristön kannalta tulevien vuosien suurimpia haasteita globaalisti.

Arvoisa puhemies! Lisäksi on tärkeää miettiä myös turvallisuuspoliittinen näkökulma. Vesihuolto on kansalaisten hyvinvoinnin ja yhteiskunnan toimivuuden kannalta olennainen toiminto, jolloin sen toimintavarmuus ja hallinnon avoimuus ovat kriittisiä tekijöitä. Julkisen sektorin hallinnassa voidaan taata varmimmin järjestelmän toimivuus myös kriisitilanteissa, kun yhteiskunnan etu on silloin keskiössä. Tässäkään kohtaa peruspalvelubisnes ei voi taata sellaista vakautta, mikä on aivan oleellista, kun ihmisten elämän kannalta elintärkeitä palveluista puhutaan.

Lopuksi haluan todeta, että Suomen on turvattava huoltovarmuus kaikissa olosuhteissa, ja puhdas vesi jos mikä on sellainen luonnonvara ja kansallisaarre, joka ei voi olla myytävänä. Kyse on meidän kansallisomaisuudesta, ja pidetään yhdessä huoli siitä, ettei sitä meiltä koskaan riistetä. Lämpimät kiitokset vielä kerran aloitteen tekijöille ja allekirjoittajille.

17.50 Jaana Pelkonen kok: Arvoisa herra puhemies! Tässä aloitteessa keskitytään erittäin tärkeään asiaan, ja kuten tänään on salissa jo useampaan otteeseen todettu ja kuultu, yli 89 000 ihmistä allekirjoitti tämän aloitteen, ja suuri kiitos heille kaikille. Allekirjoittajien suuri määrä omalta osaltaan kertoo tämän asian merkityksestä ja tärkeydestä suomalaisille ihmisille — vesihän on Suomen kansallisaarre.

Täällä salissa on pidetty tänään monia erittäin hyviä puheenvuoroja, joiden sanomaan on hyvin helppo yhtyä. Huomiota on kiinnitetty esimerkiksi maailmalta saatuihin varoittaviin esimerkkeihin, siihen, että yksityistämisen kokemukset Euroopassa ovat usein kriittisiä, ja tästä tulisi meidän ottaa oppia. Kuluttajille ei esimerkiksi ole syntynyt säästöjä, laadussa ei ole tapahtunut parannuksia, eivätkä korvausinvestoinnit ole lisääntyneet. Tämä asia on myös turvallisuus- ja huoltovarmuuskysymys, kuten edustaja Kiuru on viisaasti todennut, ja tämäkin on tärkeää pitää kirkkaana mielessä.

Mutta kuten jo sanoin, täällä on kuultu tänään niin paljon hyviä puheenvuoroja, että tässä vaiheessa ei enempää, vaan lyhyesti ja ytimekkäästi: suomalainen pohjavesi ei ole kauppatavaraa.

Pöytäkirja PTK 114/2020 vp

17.51 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Vesi on vanhin voitehista. Suuri kiitos kuuluu tämän kansalaisaloitteen laatijoille tärkeän asian nostamisesta tikun nokkaan. Aloitteen ehdotus lainsäädännön uudistamiseksi siten, että julkisomisteisen vesihuollon myyminen kaupalliselle toimijalle estetään, on erinomainen. Ylipäätään yhteiskunnan toimivuuden kannalta keskeisien toimintojen kauppaamista maksimaalista voittoa tavoitteleville toimijoille tulee tarkastella hyvin kriittisesti. Näistä kaupoista on jouduttu ottamaan opiksi jo moneen kertaan. Esimerkiksi kansalaisaloitteessakin mainittu legendaariseen maineeseen yltänyt Caruna-kauppa on hyvä esimerkki siitä, kuinka pahasti voidaan mennä päinmäntä näissä bisneksissä. Täytyy sanoa, että Suomen valtio sai itsensä näyttämään vähintään kummalliselta tällaisen omistajaohjausflopin kautta. Lisäksi sote-puolella yksityistämiset eivät ole sujuneet tanssin lailla.

Puhdas vesi on elämän ja hyvinvoinnin edellytys. Maapallon pinta-alasta peräti 70 prosenttia on vettä, mutta maailman vedestä peräti 97,5 prosenttia on suolaista vettä ja ainoastaan 2,5 prosenttia makeaa vettä. Puhtaan makean veden saannin turvaaminen on suuren mittakaavan globaali haaste. Me täällä Suomessa olemme onnekkaita siinä mielessä, että meillä on hyvät pohjavesivarat. Jotta maaperämme meille suomasta vesiaarteesta on hyötyä, tarvitaan toimiva vedenjakelujärjestelmä. Kun pohjavettä on täällä varsin helposti saatavilla, Suomessa pystytään ainakin teoriassa tarjoamaan ihmisille puhdasta hanavettä melko edulliseen hintaan. Sen jo tietää valmiiksi, mitä tulee tapahtumaan, jos päästetään tähän ketjuun sijoittajat väliin: hinnat nousevat, vaikka monesti kaupantekohetkellä muuta lupaillaan. Vedenjakelussa vallassa on käytännössä alueelliset monopolit, joten tässäkin mielessä hinnankorotukset on kuluttajien näkökulmasta vain nieltävä. Se tekeekin vesihuollosta kehnosti yksityiseen omistukseen soveltuvan palvelun. Voiton tavoittelulla on usein tapana johtaa hinnankorotusten lisäksi palvelun laadun heikkenemiseen — pienemmät kulut ja suurempi voitto, vaikka sitten laadun kustannuksella.

Jyväskylän kaupungin parrasvaloihin noussut suunnitelma myydä lyhytnäköisen talouden paikkaamisen takia vesihuolto yksityiselle tyssäsi onneksi avoimeen perusteltuun kritiikkiin. Kun rahalle on tarvetta, niin miksei valtio investoi pohjavesivarojen taloudelliseen hyödyntämiseen kestäväällä tavalla ja ennen kaikkea niin, että eurot jäävät Suomeen? Maailmalla vallitsee kova kysyntä puhtaasta vedestä, joten suomalaisessa vedessä piilee valtava sinisen talouden potentiaali. Vesivaramme ovat vientivaltti, jonka hiipumista ei ole näköpiirissä. Päinvastoin, veden kysyntä tulee jatkossakin kasvamaan. Sen sijaan, että teemme hölmöläisten diilejä yksityistämällä vesihuoltomme, laaditaan mieluummin vedenpitävä strategia, jolla Suomi saa taloudellista hyötyä uusiutuvista vesivaroistaan ilman, että ahneet ulkolaiset tuottajat saavat näppejään väliin.

Arvoisa puhemies! Kun katsoin noita vanhoja valtiopäivätoimiani, niin 2015 lokakuussa tein kirjallisen kysymyksen pohjavesivarojen hyödyntämisestä ja säilymisestä kansallisessa omistuksessa. Ministerin vastaus olikin, että vesilaki turvaa vesivarojen kestäväää käyttöä ja pohjavettä.

Perussuomalaisille on selviö, että Suomen vesivaroja ei myydä. Edustaja Kankaanniemi avaa asiaa siltä osin, mitä käytiin läpi Jyväskylässä, hetken kuluttua. — Kiitoksia.

17.56 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Ensinnäkin suuri kiitos aktiivisille kansalaisille tämän aloitteen tekemisestä. On todella hyvä, että pääsemme keskustelemaan näin perustavaa laatua olevasta asiasta kuin vedestä, elämän eliksiiristä, joka on varmasti yksi tärkeimpiä luonnonvarojamme mutta ylipäätään kansallisvarallisuuksemme. Ja tässä

Pöytäkirja PTK 114/2020 vp

mielessä se, että meillä on puhdasta vettä tulevaisuudessakin — se, että sitä on saatavissa kaikkiin niihin tarpeisiin, joihin yhdyskunnat vettä tarvitsevat — on valtavan suuri asia, ja tästä tulee tietenkin asianmukaisesti huolehtia.

Suomessa varmasti on monella tapaa hyvä vesilaki ja ylipäätään lainsäädäntö liittyen siihen, että vesivarojamme suojellaan, ja myöskin siihen, että yhdyskuntien vedensaanti turvataan. On hienoa, että myös ministeri Leppä on täällä seuraamassa tätä keskustelua, ja vastuuministerinä hän varmasti saa tästä hyviä eväitä myöskin tulevaisuustyöhön, jota hän voi tehdä, vuorovaikutuksessa tietenkin nyt eduskunnan kanssa, kun tämä aloite täällä on, niin että voitaisiin entistä selvemmin Suomen lainsäädännössä varmistaa ja alleviivata se, että tämä kansallisvarallisuus suomalaisissa käsissä tulevaisuudessa myös pysyy. Samalla on syytä todella varmistaa se, että ihan arjessa vedenjakelun turvaaminen tapahtuu asianmukaisesti — että kunnat ja kaupungit pystyvät tekemään riittävät investoinnit omaan vesihuoltoonsa niin puhtaan veden kuin myös sitten jäteveden osalta — kuin myös se, että tämä huoltovarmuus, joka tähän kysymykseen liittyy, tulee sitten laajemmin niin paikallisesti kuin koko yhteiskunnan näkökulmasta turvattua.

Arvoisa puhemies! En sitä panisi pahakseni ollenkaan, etteikö sitten näistä suomalaisista vesivaroista voisi pullo kerrallaan myydä tuonne maailmalle hyvään hintaan sitä maailman parasta vettä. Uskon, että siihen voisi liittyä jonkinlaisia liiketoimintamahdollisuuksia myös, mutta tämä tapahtukoon tosiaan niin, että lähtökohtana vesivarat ovat meidän omistuksessamme ja niitä sitten hyvään litrahintaan täältä voidaan myydä.

Mutta sanonpa, arvoisa puhemies, että kun joskus tuossa muutama vuosi takaperin tilastoa katsoin, niin tässä kauppamiehillä olisi vielä tehtävää, koska esimerkiksi Keski-Euroopan suuresta maasta Saksasta tuotiin enemmän vettä Suomeen kuin Suomesta vietiin vettä Saksaan. Eihän tällaisessakaan nyt ole kerta kaikkiaan mitään järkeä, eikä tämä ole mitenkään kestävä kehityksen mukaista. Elikkä kyllä myös tätä liiketoimintapuolta Suomessa kannattaa kehittää. Toki niissä samoissa tilastoissa [Puhemies koputtaa] hienoa oli myös se, arvoisa puhemies, että Suomesta vietiin enemmän autoja Saksaan kuin Saksasta tuotiin Suomeen. Ja toivottavasti tulevaisuudessakin on näin, että pystymme sekä tekemään vedestä ja luonnonvaroitamme hienoja tuotteita että [Puhemies koputtaa] myös tätä korkeaa teknologiaa hyödyntämään.

17.59 Anders Norrback r: Värderade talman, arvoisa puhemies! Vesi on, niin kuin kaikki tiedämme, ihmiselle elinehto. Suomessa tämä helposti unohdetaan, kun toistaiseksi on ollut riittävät vesivarat ja suurelta osin, vaikka ongelmistakin on kuultu tänään, tämä on toiminut erittäin hyvin. Suurelta osin tämä johtuu siitä, että meidän vesijakelumme ja vesivaramme ovat yhteisiä. Viime aikoina on kuitenkin, niin kuin tässä useampaan otteeseen on kuultukin, kiinnostus lisääntynyt meidän vesivaroihimme ja jakeluverkkoomme myös kaupalliselta puolelta.

Värderade talman! Vattnet är en grundsten för allt mänskligt liv. Därför är det nödvändigt att hanteringen av våra vattenresurser är i trygga händer. Hur vi hanterar våra vattenreserver har såväl hälso- som miljöaspekter, och sedan har det förstås också en säkerhetspolitisk synvinkel.

De som har tagit initiativ och skrivit under det här medborgarinitiativet är ute i ett mycket angeläget och tidsaktuellt ärende. Jag vill slutligen också tacka minister Leppä för att

Pöytäkirja PTK 114/2020 vp

han redan har skridit till åtgärder och förstås kommer att följa den här processen när vi går vidare. Jag utgår från att vattnet är vårt också i framtiden. — Tack.

18.01 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa herra puhemies! Kansalaisaloite ansaitsee todella suuren kiitoksen. Asia on mitä tärkein, ja täällä on siitä käytetty perusteltuja puheenvuoroja hyvinkin monta.

Niin kuin keskustelussa on ilmennyt, suurin sysäyksen antaja asialle oli Jyväskylän kaupunki, joka valmisti energiayhtiönsä Alva Oy:n — jolle myös vesihuolto Jyväskylässä kuuluu — vähemmistöosuuden myyntiä yksityiselle taholle. Jyväskylän kaupunginhallitus teki 16. päivä joulukuuta viime vuonna päätöksen selvityksen laatimisesta tästä myyntiasista, sitten siitä informoitiin hieman myöhemmin meitä valtuustossa. Ja voin todeta tässä, että Jyväskylän kaupunginhallitusta johtaa vihreä, koska vihreät ovat suurin kaupungin poliittisista ryhmistä — toiseksi suurin ovat sosiaalidemokraatit ja sitten kokoomus, keskusta ja vasemmistoliitto, jotka ovat edustettuina Jyväskylän kaupunginhallituksessa. Tuo kaupunginhallitus teki tämän selvityspäätöksen silloin joulukuussa viime vuonna yksimielisesti. Kun meille sitten selvitettiin valtuustossa, mitä oli saatu aikaiseksi, siitä käytiin lyhyt keskustelu, ja sen jälkeen, seuraavana päivänä, kirjoitin julkilausuman perussuomalaisen valtuustoryhmän puolesta. Sen julkaisi 4. päivä helmikuuta 20 Keski-suomalainen, ja 10. päivä helmikuuta kaupunginhallitus yksimielisesti päätti lopettaa tämän selvitystyön. 50 000 euroa kaupungin rahoja meni tähän turhaan selvitystyöhön, mutta jäipä-hän sitten kuitenkin vesilaitos ja koko energialaitoksen vähemmistöosuus myymättä.

Täällä ovat erityisesti hallituspuolueidenkin edustajat voimakkaasti kannattaneet tätä kansalaisaloitetta. Minäkin kannatan sitä voimakkaasti, mutta sitä jään tietysti ihmettelemään, miksi siellä kaupunginhallituksessa vihreät, sosiaalidemokraatit, kokoomus, keskusta ja vasemmistoliitto olivat valmiit myymään tuon vähemmistöosuuden yksityiselle tai ainakin selvittämään sen myyntiä. No, jos puhutaan vähemmistöosuudesta, niin tiedetään kuitenkin, että tämä Alva Oy toimii osakeyhtiömuodossa, ja sen tarkoitus on osakeyhtiölain mukaan tuottaa omistajilleen maksimaalinen voitto. Ja silloin, vaikka on vähemmistöosuudesta kysymys, kaupunkilaiset olisivat joutuneet rahastuksen kohteeksi. Sitähän monopoli tarkoittaa.

Voin todeta, että syy tälle myyntiaikeelle oli se, että Suomen valtion ilmastopolitiikka on niin voimakas, raju, että turpeen poltto Jyväskylän kahdessa voimalaitoksessa on pakko ajaa alas — ja kun se ajetaan alas, siitä tulee lähivuosina kymmenien miljoonien lasku. Tämä oli mielestäni se peruste, vaikkei sitä välttämättä ihan suoraan sanottu julki, miksi nämä puolueet yrittivät myydä kaupungilta vähemmistöosuuden: saadakseen siitä rahoitusta ja jaettua vastuuta myös yksityisille.

On hyvä, että tämä Jyväskylän operaatio johti tähän kansalaisaloitteeseen, joka täällä nyt on käsittelyssä, ja toivon, että se johtaa lainsäädäntöön. Tosin on ehkä hieman vaikeaa ajatella, miten lailla voidaan kieltää kaupunkia tai kuntaa myymästä omaisuuttaan, mutta ehkäpä sille perustuslakivaliokunnan kautta löytyy sellainen malli, jolla se mahdollistetaan.

18.06 Sari Tanus kd: Arvoisa herra puhemies! Vesi on meidän.

Ensinnäkin lämmin kiitos kansalaisaloitteen vireillepanijoille ja kaikille sitä tukeneille. Tässähän pyydetään käynnistämään valmistelu sellaisen lainsäädännön luomiseksi, jolla estetään julkisomisteisten vesihuoltotoimintojen myyminen kaupallisille yksityisille toi-

Pöytäkirja PTK 114/2020 vp

mijoille ja nykyinen omistus pidetään julkisen sektorin hallussa. Todellakin toivon, että tämä aloite käsitellään huolella ja hyvä lainsäädäntö saadaan aikaiseksi.

Vesi on todella ihmiselämän kannalta aivan välttämätön asia. Ihminen voi elää ilman vaa-
loa, ilman ruokaa, ilman sähköä ja lämpöäkin jonkin aikaa, mutta vesi on sellainen ele-
mentti, että ilman sitä meistä kukaan ei todella kauaa selviä. Veden laatu ja sen saatavuus
ovat myös aivan keskeisiä asioita, ja me Suomessa saamme olla onnellisia siitä, että meillä
veden laatu, hanaveden laatu, on erinomaista. Se on todettu monin paikoin jopa paljon pa-
remmaksi kuin kaupasta ostettavat, pullossa olevat vedet. Samoin meillä saatavuus on ol-
lut hyvä. Mutta maailmalta todella monista maista on esimerkkejä siitä, että kun on lähdet-
ty yksityistämään, saatu sieltä suuria voittoja, niin paitsi veden hinta on noussut myös ve-
den laatu on monin paikoin heikentynyt ja on tullut myös jakeluongelmia, elikkä veden
saatavuus on kärsinyt. Meillä on esimerkkejä, ei tarvitse mennä Eurooppaa kauemmas, kun
on useampia maita, jotka ovat ottaneet uudelleen omistukseensa yksityistetyn vesihuollon
ja nimenomaan siinä ilmenneiden suurten ongelmien myötä.

Meidän tulee pyrkiä omavaraisuuteen monilla sektoreilla. Niin vesi, sähkö kuin lämpö,
tällaiset huoltovarmuuden kannalta oleelliset ja myös turvallisuuskulmasta oleelliset
sektorit, on pidettävä julkisessa hallinnassa ja omistuksessa. Niissä on pyrittävä omavara-
isuuteen. En ole koskaan ymmärtänyt Caruna-kauppoja. Olin järkyttynyt silloin, kun niistä
kuulin, ja se, mitä Caruna-kauppojen jälkeen on tapahtunut, oli silloin jo odotettavissa. To-
dellakin toivon, että niistä ollaan Suomessa sillä tavoin opittu, että millään sektorilla ei
enää vastaavia virheitä tehdä, ja toivoisinpa, niin kuin monissa maissa on veden yksityis-
tämisen jälkeen otettu se uudelleen julkiseen omistukseen, että joku päivä myös sähkön-
siirto olisi sellainen, että se olisi uudelleen julkisessa omistuksessa.

Mutta vielä lämmin kiitos kansalaisaloitteen vireillepanijoille ja kaikille kannattajille.
Toivotaan, että me todella saamme pitää veden julkisessa omistuksessa niin, että paitsi että
vesi on meidän, myös meidän lapset ja lapsenlapset näin [Puhemies koputtaa] voivat sanoa.

18.09 Mikko Ollikainen r: Arvoisa puhemies, ärade talman! Inledningsvis vill jag tacka
allihopa som har lagt igång det här medborgarinitiativet om att vatten är vårt, att inte pri-
vatisera den här vattenhushållningen. Det här är en jätteviktig del av våra grundläggande
rättigheter kan man väl säga, eller det vad vi har nu — precis lika viktigt som luften unge-
fär. Jag minns då jag jobbade som kommundirektör i tiden och vi hade en torvtäkt som var
nära det tag där vi tog vatten — det var en hård diskussion kring kvaliteten just på vattnet.
Det här är någonting som är jätte, jätte viktigt.

I samband med Aila-stormen som nu råder har människors uppfattning om vad som är
viktigt här i världen mer eller mindre kommit fram. Vattnet har tagit slut i många butiker på
grund av det här då man har skaffat in vatten, och därför tycker jag också att det här med-
borgarinitiativet är bra. Det här är alltså viktigt också för självhushållningen och självför-
sörjningsgraden.

Arvoisa puhemies! Tämä on todella hieno ja hyvä kansalaisaloite, kiitos tästä, Vesi on mei-
dän — vesihuollon yksityistämisen estämiseksi. On todella hienoa, että saadaan käydä täl-
laista arvokeskustelua nyt sitten vedestä, joka on todella hieno ja hyvä voimavara, joka
meillä täällä on.

Pöytäkirja PTK 114/2020 vp

Mainitsin tuossa toisella kotimaisella, että tämän Aila-myrskyn yhteydessä meidän kotikonnuillamme on ollut moni ilman sähköä ja moni on ostanut nyt todella paljon vettä kaupoista, jotta elää ja voi hyvin jopa pidemmän aikaa, jos nyt sähkö ei palaa.

Näen, että tämä kansalaisaloite tuo esille tällaisia asioita, joista me käymme arvokeskustelua, mikä on tärkeitä. Sen takia näen, että on todella hienoa, että tämä viedään maa- ja metsätalousvaliokuntaan ja käydään perusteellista keskustelua tästä. Kuten tässä keskustelussa on nyt viitattu, periaatteessa kaikkihan tukevat tätä ja näkevät, että on todella tärkeää, että meillä on vettä tulevaisuudessa ja että se on niin sanottua omaa vettä. Pohjavesi on meille todella tärkeä.

Sitten toki, niin kuin edustaja Kankaanniemi tässä kertoi, tämä ei ole kysymys ainoastaan meillä eduskunnassa, vaan on todella tärkeä juttu, että käydään arvokeskustelua myös kunnissa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Vielä edustaja Autto ja sen jälkeen ministeri Leppä.

18.12 Heikki Autto kok: Arvoisa puhemies! Tosiaan tuossa edellä tuli puheenvuorossa maalattua vähän sillä tavalla isolla pensselillä eri kulmista, että en ehkä muistanut sanoa, että kannatan siis tätä aloitetta. Ja tosiaan on aivan selvää, että tällaiset vesihuoltotoiminnot, joita aloitteen tekijä tarkoittaa, ovat luonnollinen monopoli, ja on selvää, että ei tällaisia toimintoja kannata ylipäättäänkään yksityistää jo tästä toiminnan luonteesta johtuen. Mutta totta kai siltä julkiselta toimijalta on syytä edellyttää sitten tehokkuutta toiminnassaan ja vaikkapa tässä tapauksessa niitä riittäviä investointeja siihen, että turvallisesta ja huoltovarmasta vesihuollosta voidaan pitää kiinni.

Mutta vaikka tosiaan tässä aloitteen tekijä ei niin suoraan ikään kuin omana pontenaan sitä edellytä, niin kysyisin kuitenkin ministeriltä, miten ministeri sitten näkee siinä tämän tietynlaisen tasapainon: miten tätä tällaisen laadukkaan veden myyntiä juurikin pullo kerallaan — josta sitten oikeasti jää Suomeen myös kunnon kate ja tulee työpaikkoja investointien kautta Suomeen — nykyisessä lainsäädännössä säädellään niin tasapainoisesti, ettei tule sitä tilannetta, että ulkomaiset kaupalliset toimijat valtaisivat vesivarojamme tavalla, joka ei olisi tarkoituksenmukaista? Onhan niin, että vesilainsäädäntö varmasti turvaa sen, että suomalaisten yhdyskuntien paikalliset tarpeet tulevat aina ja kaikissa tilanteissa tämän välttämättömän resurssin elikkä veden osalta tyydytetyiksi? Mutta näen kuitenkin niin, että tässä on suomalaiselle yrittäjyydelle hieno mahdollisuus, hieno mahdollisuus investoinneille: kun meillä on maailman parasta vettä, niin sitä tarjottaisiin maailman hienoimmissa ravintoloissa, mennäänpä sitten New Yorkiin, Lontooseen tai vaikka Shanghaihin. Elikkä tässä mielessä pyytäisin ministeriltä vähän myös sitä isolla pensselillä maalaimista.

18.14 Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä: Herra puhemies! Kiitoksia, hyvät edustajakollegat, erinomaisista käytetyistä puheenvuoroista. Me olemme tosi tärkeän asian äärellä. Vesi on meidän kansallisomaisuuttamme, ja puhdas juomavesi on meille aivan erityinen ylpeydenaihe. Se on myös vahva osa, perusosa, meidän huoltovarmuuttamme, samoin kuin on meidän ruokamme. Ja hyvät kollegat ja ihan kaikki suomalaiset, tämä ei ole itsestäänselvyys, ja tämä meidän aina kannattaa pitää mielessä, kun me puhumme näistä meille täysin välttämättömistä asioista, kuten vesi ja vaikkapa se ruoka ovat. Sen vuoksi

Pöytäkirja PTK 114/2020 vp

tämä käyty keskustelu ja kansalaisaloite vesihuollon yksityistämisestä ovat ilahduttava merkki siitä, että vesihuoltopalveluista ollaan kiinnostuneita ja halutaan niistä huolta pitää.

Suomi on tosiaankin niitä harvoja maita, joissa voimme tarjoilla kaikille hanavettä. Niin kuin täällä keskustelussa esille tuli — taisi edustaja Ovaska sen ottaa esille — sitä on myös ihmetelty, kun meillä vaikkapa urheilutapahtumissa, kulttuuritapahtumissa on kansainvälisille vieraillemme tarjottu hanavettä. Eihän näin juuri missään tehdä. Sekin osoittaa sen, miten hyvästä vedestä meillä on kysymys.

Puhdas vesi on perustarve, mikä on helppo unohtaa silloin, kun asiat ovat hyvin. Kulunut vuosi poikkeusoloineen on kuitenkin osoittanut erittäin hyvin näiden perusasioiden ja huoltovarmuuden merkityksen. Me olemme poikkeusoloissakin selvinneet kuitenkin näistä asioista. Mutta voin sanoa ihan hyvin myöskin tässä sen, että esimerkiksi veden osalta silloin, kun korona iski meille, me kävimme välittömästi lävitse koko meidän vesihuoltajärjestelmämme kaikilta osin ja varmistimme sen, että se toimii, jos jotakin aivan poikkeuksellista, aivan odottamatonta, aivan yhtäkkistä sattuu, että miten se sitten sen jälkeen hoidetaan. Eli kyllä tämä on tosi tärkeää, että näistä huolta pidetään.

Vesihuoltoyhtiöillä on vedenjakelussa tosiaankin luonnollinen monopoli, sillä putkia ei todellakaan kaiveta kaksia rinnakkain. Siksi sen järjestäminen on pidettävä tiiviisti julkisen vallan käsissä ja yksityisen omistamisen suhteen on oltava hyvin pidättyväinen ja erityisen varovainen. On tietysti selvää, että pienimuotoisella yksityisellä omistuksella, kuten vesiosuuskunnilla, on tärkeä rooli vesihuollossa monilla alueilla. Suomessa on yli 700 asukkaisten omistamaa vesiosuuskuntaa. Näilläkin alueilla kuitenkin kunnalla on viimesijainen vastuu vesihuollosta.

Maa- ja metsätalousministeriö valmistelee parhaillaan kansallista vesihuoltouudistusta. Uudistuksen tavoitteena on turvata puhdas juomavesi jatkossakin. Työtä valmistelleet selvitysmiehet jättivät tässä kesällä raporttinsa, joka luo hyvää pohjaa tälle työlle. Selvitys nosti esiin myös tarpeita lakimuutoksille, myös vesihuollon omistukseen liittyen.

Keskustelussa on noussut esiin myös yksityisten ja ulkomaisten tahojen mahdollisuus ottaa haltuunsa pohjavesiä. Pohjavettä ei Suomessa omista kukaan, ja sen hyödyntämistä säädellään laissa erittäin tarkoin. Ja tässä ensimmäinen vastaus kysymykseen: Paikallinen talousveden tarve menee aina edelle, kun veden riittävyyttä eri käyttötarkoituksiin arvioidaan. Se menee aina edelle. Eli kyllä siis Suomen vesivarat — ne eivät ole kaupan.

Haluan tässä yhteydessä nostaa esiin, että meillä on yksi toinenkin kytevä huolenaihe, ja se on putkistomme kasvava korjausvelka. [Toimi Kankaanniemi: Kyllä!] Meillä on maan alla noin 12 000 kilometriä huonokuntoisia vesijohtoja ja viemäriputkia. Meillä tässä syyskuussa julkaistun selvityksen ”Vesihuollon investointitarpeet vuoteen 2040” tuloksena on arvioitu vuotuisesta kokonaisinvestointitarpeesta, että se olisi 777 miljoonaa euroa vuodessa — se on hurja summa — ympäri Suomen, että me pystymme olemaan varmoja siitä, että meillä aina tuota hyvää vettä on tarjolla. Turvallinen vesi on kuitenkin niin tärkeä asia, että näitä investointeja emme voi jättää tekemättä.

Arvoisa puhemies! Kansalaisaloitteessa halutaan rajoittaa kunnan mahdollisuutta myydä vesihuoltoon liittyvää omaisuutta. Tähän liittyy perustuslain ja kuntien itsehallinnon kannalta tärkeitä kysymyksiä, niin kuin äsken esimerkiksi edustaja Kankaanniemi täällä totesi, edustaja Autto myöskin. Kansalaiset kuitenkin nostavat esiin tärkeän huolen, jonka otamme totta kai vakavasti myös vesihuollosta vastaavassa maa- ja metsätalousministeriössä. Tähän löytyy varmasti myöskin ratkaisuja vaikkapa siitä, millä tavalla me velvoitamme kuntia huolehtimaan vesihuollostaan uudessa, uudistettavassa laissa.

Pöytäkirja PTK 114/2020 vp

Pidän itse välttämättömänä, että kunnilla ja alueen asukkailla säilyvät kaikissa tilanteissa vesihuoltoinfran pääomistajuus ja päätösvalta maksuihin ja investointeihin. Tulen syksyn aikana myös asettamaan työryhmän valmistelemaan vesihuoltolainsäädäntöön tarvittavia muutoksia, ja siksi tämä keskustelu tästä kansalaisaloitteesta on erittäin hyvä lähetekeskustelu myös tätä lainsäädännön uudistamista varten, ja siitä olen tosi tyytyväinen ja kiitollinen, hyvät edustajakollegat.

Sitten vielä vastaus toiseen kysymykseen vesiliiketoiminnasta. Meillähän on monenlaisia vesiosaamista tässä maassa. Sen lisäksi, että meillä on maailman parhaat pohjavedet ja vedenlaatu, meillä on myöskin valtava määrä vesiosaamista. Maailmalla on tarve tälle, niin kuin kaikelle muullekin, niin kuin äsken kyselytunnillakin tuli esille se osaaminen, joka meillä on vihreän teknologian osalla. Tämä on samanlainen. Tätä me myymme ja meidän pitää myydä myöskin maailmalle ja sillä tavalla hyötyä siitä myöskin itse. Ja varmasti myöskin veden viennin, semmoisen designveden viennin, osaltahan meillä on myöskin hyviä mahdollisuuksia.

Lopetan siihen, että yhdyn myöskin — en muista kuka teistä sanoi, että ei ymmärrä sitä, että meille tuodaan enemmän vettä kuin meiltä viedään, [Pauli Kiuru: Autto!] taisi olla edustaja Autto. Yhdyn tähän: siinä ei ole yhtään mitään järkeä tuoda maailman parhaaseen vesimaahan ulkomailta vettä. Toivottavasti tällainen loppuu pikapuoliin. — Kiitoksia.

18.22 Pauli Kiuru kok: Arvoisa herra puhemies! Todellakin edustaja Autto otti tämän pullovesiasian esille ja vertailukohtana Saksan. Siis väite on oikea, mutta se on vielä isommassakin kuvassa katsottava. Niin kuin ministeri tässä kuvaili, ruokapoliittisen selonteon, mikä oli viime vaalikaudella käsittelyssä, yhteydessä kerrottiin, että todellakin Suomeen tuodaan enemmän pullolettua vettä kuin täältä viedään. Kun tilanne on se, niin kuin sitten edustaja Ovaska muun muassa kertoi, että Tampereella nuorten maailmanmestaruuskisoissa ympäristösyistä ja vähän niin kuin markkinointimielessäkin emme jakaneet pulloja päivän perään urheilijoille, vaan heille annettiin yksi pullo ja sanottiin, että täyttäkää se raanasta, saatte parempaa vettä kuin kaupasta pullolettuna. Että siinä on kyllä hieno esimerkki.

Puhuin omassa puheessani Tavase Oy:stä. Siis se on nyt tällainen alueellinen hanke Pirkanmaalla, jossa suurimpana omistajana on Tampere. Siinä on muita osakaskuntia: Kangasala, Lempäälä, Akaa, Vesilahti. Valkeakoski on siitä eronnut. Tämä hanke on todellakin lähtenyt vuonna 93 liikkeelle. Yhtiö on perustettu 2002, ja se lupaprosessi pyörii ja pyörii, konsultit laskuttavat, ja vaikka siellä osakeyhtiössä on lunastuslausekkeet ja osakassopimukset, niin se osakeyhtiömuoto kuitenkin jättää epävarmuutta siitä, mihin ne osakkeet pahimmassa tilanteessa voivat päätyä. Jos osakkaat yhdessä päättävät, että myydään kaikki, niin silloinhan ne myydään ja ostaja voi olla kuka tahansa, ja sen jälkeen hinta on mikä tahansa ja veden laatu on mikä tahansa ja korjausinvestoinnit ovat mitä tahansa. Ja on aivan uskomatonta, että tämä hanke ei ota loppuakseen. Nyt tuli hyvä signaali Tampereen kaupunginhallituksen konsernijaostolta, joka pyysi selvityksen Tampereen Vesi Liikelaitokselta, että miettikääpä ja kertokaapa meille kaksi vaihtoehtoa: tämä hanke etenee, mitä silloin tehdään, tai jos tämä hanke ei etene, niin mitä siinä tapauksessa tehdään. Mielienkiintoista tässä on, että tähän liittyy kuntakiusaamista. Pälkäne on ikään kuin uhri, jonka alueelta sitä vettä pitäisi tuottaa. Pälkäne ei sitä alueelleen halua, ja se estää ja hidastaa ja vaikeuttaa kunnan kehittämistä monella tapaa, kaavoitusta ja pohjavesialueiden rajojen te-

Pöytäkirja PTK 114/2020 vp

kemistä. Että jos ministerillä mielenkiintoa riittää, niin kannattaa tähän aiheeseen vielä lisää perehtyä. Varmaan olette siitä aikaisemminkin kuullut.

18.25 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Tänään on käyty äärimmäisen hyvää ja mielenkiintoista keskustelua, ja kyllä ministeri Leppäkin ansaitsee ehdottomasti kiitosta siitä, että hän on ollut täällä tätä seuraamassa. Mutta ei se mitään, vaan se erityisesti, että olette näiden asioiden päällä erittäin tukevasti. Siihen on helppo myös meidän oppositiosta luottaa, että pidätte näiden asioiden puolta.

Täällä on puhuttu tänään sähköstä, joka on hyvin samantyyppistä. Tämä kansalaisaloite koskettaa vettä, ja itse oikeastaan tämän viimeisen puheenvuoroni ajattelin ottaa mukaan tähän keskusteluun vielä ministeri Lepän puheenvuoron jälkeen, missä ministeri totesi, ettei ole mitään järkeä rakentaa kaksia putkia vierekkäin. Jonkin verran tätä samaa sukua muuten ovat, ja ainakin itseäni pohdituttavat tällä hetkellä, nämä maaseudun nopeat laajakaistayhteydet. Meillä on jossain määrin syntymässä tilannetta, mikä voi synnyttää samantilaista epävertvettä tilannetta siinä, että tällä hetkellä rakennetaan erilaisilla toimijoilla sinänsä tärkeitä laajakaistayhteyksiä. Tiedän, että esimerkiksi osasta ovat jo kiinnostusta osoittaneet vaikkapa kiinalaiset pääomasijoittajat. Voiko käydä niin, että meidän runkoverkko, nopeat verkot ovatkin pian rahastuksen kautta siirtyneet vaikkapa kiinalaiseen omistukseen? Huaweiasta on puhuttu paljon julkisuudessa monesta näkökulmasta. Tämä on mielestäni sellainen aihe, että tämä täytyy meidän suomalaisten ottaa vakavasti myös lainsäädännön näkökulmasta, miten turvaamme sen, että nämä verkot ovat myös tulevaisuudessa suomalaisessa omistuksessa ja turvallisessa käytössä. Se nimittäin on sellainen kysymys, että ei näitä valokuitujakaan montaa sinne tienposkeen voida rakentaa, ja ne usein vielä tehdään tänä päivänä — omassa kotikunnassanikin tehdään näitä tällä hetkellä kunnan ja osuuskunnan kanssa — varsin pintaan. Silloin käytännössä ainakin se paikka on jo silloin pelattu pois.

Itse sain viime kaudella vetää valtiovarainvaliokunnan asunto- ja ympäristöjaostoa, ja tämä oli tärkeä asia, jonka ministeri Leppä nosti esille: viemäri- ja vesiverkoston korjausvelka. Siitä on puhuttu kohta kymmenen vuotta, ja aika vähän sille on toimenpiteitä tehty. Enempi tehdään niin, että kun vuoto tulee, niin mennään se kohta korjaamaan, kuin että tehtäisiin tällaista määrätietoisempaa korjausta. Yksi sanonta, jonka kuulin vesipuolen toimijoilta, kuului niin, että "poissa silmistä, poissa mielestä", ja se valitettavasti näissä näkyy. Ja kun on harveneva väestö, niin silloin voi tulla todella tukalia tilanteita, kun näitä verkostoja lähdetään korjaamaan, ettei olekaan enää ihmisiä käyttämään sitä verkostoa riittävästi ja maksamaan sitä korkeaa sijoitusta, joka korjausvelan umpeen [Puhemies koputtaa] kuromisessa joudutaan tekemään. — Vähän, arvoisa puhemies, mentiin... mutta nämä ovat samaa sukua.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Samaa sukua.

18.28 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa herra puhemies! Keskustelin viime maanantaina Jyväskylän kaupungin strategia- ja talousjohtaja Lasse Lepän kanssa — sattuu olemaan ministerin sukunimikaima — ja kävimme läpi tätä tilannetta toisaalta Alvan osalta, mihin vesihuolto Jyväskylässä kuuluu, ja sitten toisaalta sen lämpöenergiailaitoksen osalta, jolla on kaksi isoa voimalaa Jyväskylässä. Nämä voimalat joutuvat todellakin uusimaan kattilansa kesken kaiken ilmeisesti tämän ilmastopolitiikan takia, koska turvetta ei saa pian

Pöytäkirja PTK 114/2020 vp

enää polttaa, ja hallitus tekee sen niin kannattamattomaksi, että on pakko siirtyä johonkin muuhun, ja se ei sitten taas muulla toimi ilman suuria — miljoonien, ehkä kymmenien miljoonien — investointeja, ja se tekee tämän Jyväskylän kaupungin energia- ja vesi-yhtiön tilanteen erittäin vaikeaksi lähitulevaisuudessa. Kaupungin talous on tavattoman suurissa vaikeuksissa.

Tässä ministeri Leppä mainitsi 777 miljoonaa euroa per vuosi tämän verkoston osalta, ja kun laskin, että Jyväskylän osuus taitaa olla kolmisen prosentin ainakin maan asukasluvusta, niin jos sillä kertoo, niin noin 20 miljoonan luokkaa on se tarvekin uusia sitä maanalaista, ja sitä tehdään tietysti jatkuvasti, mutta sekin on iso haaste tässä vuosia ja vuosia eteenpäin. Kun Jyväskylässäkin maasto on aika vaikeata ja noin, niin rahaa kyllä kuluu, ja tähän tietysti pitäisi valtion myös pystyä osallistumaan, mutta mahdollisuudet eivät erityisen hyviltä näytä. Mutta todella tärkeä huomio oli tämä korjausvelkanäkökulma tässä. Ja tämä tietysti, kun tilanne on tällainen, saattaa johtaa siihen, että yhä useampi kunta rupeaa miettimään sitä myyntimahdollisuutta, jolloin se on otettava vakavasti, ettei näin tapahdu, kun nyt oli tämä aalto, missä oltiin.

Arvoisa puhemies! Minäkin puutun tähän edustaja Heinosen esille ottamaan laajakajaistaan, vaikkei se tähän varsinaisesti kuulu. Keski-Suomessa laajakaistayhtiö meni velkaneeraukseen sen takia, että valtio ei maksanut niitä valtionosuuksia, mitä oli luvattu, koska säännöt eivät valtion mielestä täyttyneet, ja nyt tilanne on se, että kun kunnat eivät ole saaneet laajakaistayhtiölleen valtion rahoitusta, niin ei ole myöskään mitään rajoitteita, ja se voi johtaa siihen, että todellakin joku kiinalainen pääomasijoittaja ostaa suurella rahalla tai pienellä rahalla sen ja saa sen laajakaistamonopolin haltuunsa. Keski-Suomessa tällainen vaara on, ja tämäkin on syytä ottaa näissä [Puhemies koputtaa] huomioon sähköverkon osalta, vesihuollon osalta ja myös laajakaistan osalta.

18.31 Sari Tanus kd: Arvoisa puhemies! Kiitos vielä puheenvuorosta. Kun ministeri on täällä meillä paikalla, niin ajattelin myös esittää muutaman kysymyksen.

Ensinnäkin täytyy sanoa, että olen kovasti iloinnut siitä, että ministeri on monessa otteessa puhunut tästä omavaraisuudesta, ruuan omavaraisuudesta, ja nyt tietysti tämä vesi, meidän kansallisomaisuutemme, on käsittelyssä.

Täytyy myös vielä kertoa niistä Tampereella olleista nuorten maailmanmestaruuskisoista, joissa todella jaettiin osallistujille vesipullo ja sitten kerrottiin, että sieltä vesihanasta saa vettä, mikä on todella niin puhdasta, että se on puhtaampaa kuin pullotettu vesi kaupassa. Ajattelempa kyllä, että se tyhjä vesipullo, mikä näille kilpailijoille annettiin, oli yksi parhaimmista Suomen mainoksista, kun näitten nuorten mukana tuo tieto ja hämmästykseni eivät sitten heidän kotimaihinsa.

Meillähän todella on paitsi ainutkertaisen puhdasta vettä myös puhdasta ilmaa ja luontoa, niin peltoja kuin metsiä. Se toinen hämmästykseni, mikä on monien matkailijoiden myötä tullut esille, on se, kun he ihmettelevät, että voi mennä metsään, kerätä marjoja sieltä suoraan suuhun ja ne ovat todellakin puhtaita eivätkä ole myrkyllisiä.

Olisin kysynyt ministeriltä, että kun meillä on käsissämme niin monia ainutlaatuisia asioita, mitä ehkä liian usein pidämme itsestäänselvyyksinä, vaikka ne eivät todellakaan itsestäänselvyyksiä ole, niin käytetäänkö tätä meidän Suomen luonnon, ilman, maan, veden, puhtautta ja esimerkiksi luonnosta saatavia marjoja, sieniä ja muuta tämäntyyppistä missä määrin tämmöisenä meidän vienti- ja mainosbrändinä. Kunhan tästä koronasta päästään eroon ja taas matkailijoita voi meille tulla, niin minä ajattelen, että monessa suhteessa meil-

Pöytäkirja PTK 114/2020 vp

lä on paljon ainutlaatuista Suomessa. Ollaanko tämä myös ministeriössä huomioitu, että tämä olisi myös yksi semmoinen matkailuvaltti? Ja toisaalta myös sitten toisinpäin ajatellen vientituotteina maanviljelystä ja muuta harvaan asuttujen alueiden ruokatuotantoon, ruokahuoltoon liittyvää, ainutlaatuisia tuotteita puhtaasta maasta, puhtaan ilman tuotteita myös vientituotteina — kuinka paljon tähän panostetaan?

Tähän vesihuoltoon liittyen olisin halunnut vielä kysyä, kun itselleni ainakin tuli aika lailla yllätyksenä nämä 12 000 kilometriä huonokuntoisia vesi- ja viemäriputkia. Sehän on aivan oleellisen tärkeää, että me kunnostamme niitä riittävän ajoissa, jotta meillä säilyy se puhdas vesi. Kysyisin ministeriltä: ollaanko tähän varmuudella panostamassa riittävän voimakkaasti, jotta ei ikäviä yllätyksiä tämän putkiston huoltotarpeen suhteen tule?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ennen kuin ministeri vastaa, niin vielä edustaja Savio.

18.35 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Vesihuollon järjestämisestä on käyty tänään täällä eduskunnassa erittäin hyvää keskustelua. Monet kansalaiset pitävät perussuomalaisen tavoin erittäin tärkeänä yhteisen kansallisuusmaisuutemme säilyttämistä. Meidän puhtaasti luonnonvaramme ovat harvinaislaatuisia koko maailman mittakaavassa, ja meidän tulee olla niistä ylpeitä.

Suomalaisten luonnonvarojaan kohtaan tuntemaa arvostusta kuvaa hyvin myös se, että tämä nyt eduskunnan käsittelyssä oleva vesihuollon yksityistämistä vastustava kansalaisaloite keräsi vain hieman runsaassa vuorokaudessa vaaditut yli 50 000 allekirjoitusta. Kansalaisaloite on saanut myös tänään täällä eduskunnan lähete keskustelussa hyvin paljon tukea, ja itsekkin pidän sen sanomaa erittäin merkittävänä.

Arvoisa puhemies! Julkisten monopolien myynnin negatiiviset seuraukset näyttäytyvät monelle suomalaiselle päivittäin, muun muassa Caruna on siitä varoittava esimerkki. Mutta näistä aiemmista epäonnistuneista päätöksistä meidän tulee ottaa opiksi. Ja erityisesti vesihuollon osalta on kyse aivan olennaisesta periaatteesta, nimittäin ani harva suomalainen haluaa alistaa puhtaita juomavesivarantojamme yksityisen voitontavoittelun välikappaleeksi. Onneksi Jyväskylässä luovuttiin alkuvuonna aikeista myydä osuus vesihuolto-yhtiöstä edustaja Kankaanniemen — kuten hän täällä edellä hyvin kuvasi — ja muiden perussuomalaisten oltua asiassa aktiivisia.

Arvoisa puhemies! Edustaja Ranne totesi aiemmin, että peiliin katsomisen paikka on myös kuntapäätäjillä, jotka toisinaan ovat myyneet kunnan omistuksessa olevia sähkö- ja lämpölaitoksia melko lyhytnäköisten tulojen toivossa ja vieläpä sitten usein käyttäneet myynnistä saadut varat vähemmän kannattaviin investointeihin. Vesihuollon osalta on tarpeen estää nämä virheet — ellei se muuten onnistu, niin lain tasolla, kuten tässä hyvin kannatettavassa kansalaisaloitteessa esitetään.

Kiitan myös ministeriä siitä, että hän suhtautui puheessaan kansalaisten ja edustajien esittämiin huoliin vakavasti. Toivottavasti tämä kansalaisaloite etenee eduskunnassa myös käytännön toimenpiteisiin asti.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Lepälle oli muutama kysymys vielä.

18.37 Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä: Kiitoksia, herra puhemies! Tähän verkostojen huonoon kuntoon, korjaustarpeeseen, korjausvelkaan on kiinnitetty huomiota, sii-

Pöytäkirja PTK 114/2020 vp

hen on havahduttu. Me olemme myöskin ministeriön taholta ja viranomaistahoilta käyneet jatkuvaa vuoropuhelua niin kuntien kuin vesiosuuskuntienkin kanssa ja kiinnittäneet huomiota tähän investointitarpeeseen ja sen jatkuvaan korjaamiseen, koska vihdoinkin viimein se malli on sitten niin iso siellä, että pystytäänkö sitä enää tekemään.

Toinen asia, mikä siellä on: yhteistyölle on aivan erityinen tarve, että sekä osuuskunnat että kunnat tekevät enemmän yhteistyötä, hankkivat osaamista, vaihtavat kokemuksia keskenään. Tällä on myöskin iso merkitys sille, miten me pystymme huolehtimaan tästä korjausvelastamme, joka täällä on.

Sitten kysymykseen, joka liippasi vettä mutta meni enemmän muille alueille, tästä viennistä ja siitä, miten me markkinoimme Suomea. Kyllä me markkinoimme sitä ja maabrändiä puhtaudella, turvallisuudella, luotettavuudella, kaikella tällä, hyvällä viranomaistoinnilla, toimivalla yhteiskunnalla ja näin edelleen, mutta kyllä me voisimme vielä vahvemmin tätä erityislaatuisuuttamme tuoda esille. Me olemme kuitenkin ainutlaatuinen maa maailmanlaajuisesti globaalisti ajatellen. Tästä meillä on täysi syy myöskin hyötyä ottaa, yhteinen hyöty meille kaikille yhteisesti, ja tässä totta kai valtio tekee sitä maabrändityötä, mutta yrityksethän tässä ovat tietenkin se keskeinen toimija. Sen vuoksi viennin edistämiseksi, mihin nyt viime kaudella pantiin paljon lisää panoksia ja tällä kaudella laitetaan panoksia, meillä on vielä tehtävää, että me tämän kaiken saamme, tämän ainutlaatuisuuden myöskin, muutettua sitten euroiksi. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

4. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on perjantaina 18.9.2020 klo 13.00. Täysistunto lopetetaan klo 18.40.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen